

האשה, [שהבעל מפר נדרי אשתו].

מסכת נזיר

פרק ראשון כל כנויי נזירות

דף ב'

מסכת נזיר בסדר נשים

מסכת נזיר, עיקרה בענייני הנזיר וקרבתיו, שהם שייכים לסדר קדשים.

והסיבה לכך שהיא נשנית בסדר נשים ולא בסדר קדשים, כי התנא סידר את המשניות לפי מה שראה בתורה [=תנא אקרא קאין], ובתורה מבואר שהנזירות היא התקנה לקיום הנישואין, ולכן שייך לשנותה בסדר נשים.

שכן מבואר בתורה, שקלוקל הנישואין, בא על ידי דבר ערוה הנמצא באשה, שנאמר, "כי יקח איש אשה ובעלה ויהיה אים לא תמצא חן בעיניו כי מצא בה ערות דבר וכתב לה ספר פריית ונתנו גזירה ושלחה מביתו" (דברים כ"ד א'), והדבר שגורם לאשה לבוא לידי ערוה הוא היין, ואם כן הדבר המועיל לה שלא תבוא לידי כך הוא, קבלת הנזירות, המונעת אותה מהיין.

וכן אמרו, כל הרואה סוטה בקלוקלה, יזיר עצמו מן היין, שהיין הוא גורם הקלוקל, והתקנה לכך היא להינזר ממנו. וי"מ שהביאו ענין זה, שכל הרואה סוטה בקלוקלה יזיר עצמו מן היין, לא רק לחזק הדברים הנ"ל, שהיין הוא תקנת הנישואין, אלא לבאר דבר נוסף, והוא, מדוע נשנית נזיר סמוך לסוטה ולא סמוך לגיטין, הלא הנזירות היא התקנה שלא יבוא לידי גט, ולפיכך אמרו, שהיא גם תקנה שלא לבוא לידי סוטה, ולכן היא סמוכה לסוטה. ואמנם, מאחר שהיא תקנה לסוטה ולגיטין, היה ראוי לשנותה בין סוטה לגיטין, ולהקדים לה סוטה כסדר הפרשה, והסיבה לכך שהיא שנויה לפני סוטה, כדי לסומכה לנדרים, הדומה לה. ונדרים נשנית תחילה אחר כתובות, כי במסכת כתובות התחילו לדבר בענייני נדרים בפרק המדיר.

אבל אין לומר, שהסיבה לכך שנשנית מסכת נזיר בסדר נשים, משום מסכת נדרים השנויה בסדר נשים, שענייניהם דומים, כי אם זה הטעם, אדרבה, היה ראוי לשנות את שתי המסכתות הללו בסדר קדשים.

כל הרואה סוטה בקלוקלה יזיר עצמו מן היין

נתבאר, שכל הרואה סוטה בקלוקלה, יש לו להזיר עצמו מן היין, שלא יבוא לידי כך. ובדווקא אמרו "כל הרואה", שכן לא רק הסוטה נבדקת על ידי המים, אלא גם הבעל נבדק על ידם, [שאם חטא, כשהאשה שותה, היא והוא לוקים], ואם כן, גם לאנשים יש להיזהר שלא לבוא לידי כך ולהזיר עצמם מן היין.

מסכת נדרים בסדר נשים

מסכת נדרים עיקרה בענייני נדרים, וגם כן שייכת יותר לסדר קדשים. אכן הסיבה לכך שנשנית בסדר נשים פשוטה יותר, והיא, כי עיקר פרשת נדרים כתובה בתורה לענין

כינויי נזירות

עיקר שמו של נזיר הוא "נזיר", ככתוב בתורה, "ידבר אל בני ישראל ואמרת אליהם איש או אשה כי יפלא לנדר נדר נזיר להזיר לה" (במדבר ו' ב'). והכינויים הם שמות שאינם השם העיקרי של הדבר. ומבואר במשנתנו, שכשם שהנזירות חלה כשמקבלה עליו בלשון שהוא עיקר שמו, כלומר, שאומר "הריני נזיר", כך היא חלה כשמקבלה עליו בכינויי נזירות, כגון שאומר, "הריני נזיק", או "הריני נזיח", או "הריני פזיח".

ונחלקו אמוראים בפרק ראשון של נדרים מה הם הכינויים הללו.

לדעת רבי יוחנן – הכינויים הללו לשון אומות הם, כלומר כינויים אלו הם שם נזיר בלשונות אחרים משבעים לשון, ולכן כשמקבל עליו נזירות בלשונות אלו, הנזירות חלה, כי אדם מקבל עליו נזירות בכל לשון.¹

ולדעת ריש לקיש – הכינויים הללו הם לשונות שבדו חכמים מלבם להיות נודרים בהם. והטעם לכך שבדו חכמים לשונות אלו בנדרים, כי הנדר בלשון תורה הוא שיאמר "דבר זה עלי קרבן", וחששו, שאם יאמרו בלשון זה, ימשכו לומר "קרבן לה", כלשון הכתובים, ויטעו לומר "לה" בלא "קרבן", ונמצאו מוציאים שם שמים לבטלה, ולכן תיקנו לשונות אחרים, כגון "קונס" "קונח" "קונס", שלא יטעו לומר בהם לה, וכמו כן תקנו כינויים בנזירות, שמא ירצו לומר "נזיר לה", ויאמרו לה' בלבד.²

ידות נזירות

עיקר קבלת הנזירות היא שמקבלה עליו בלשון ברורה ושלמה שאומר "הריני נזיר". ומבואר במשנתנו, שכמו כן אם אמר לשון קצרה שאינה שלימה, אבל ממנה מובנת כוונתו להיות נזיר, [כפי שיתבאר בעזה"י בהמשך], הרי זה נזיר.

וענין זה נקרא ידות נזירות, שלא גמר דבורו, ובכל זאת על ידי מקצת הדיבור חלים עליו כל דיני נזירות, כאילו גמר דיבורו, כאדם האוחז בבית יד [=ידידת] של כלי, ומגביהו בכך, כאילו אחז בכלי עצמו.

סדר דיני משנתנו

משנתנו כמו שהיא שנויה יש בה קושי, שכן היא פותחת בדין כנויי נזירות, "כל כנויי נזירות כנזירות", ולאחר מכן מפרשת דין ידות נזירות, "האומר אהא וכו'". ולפיכך אמר רבא שיש חסרון במשנתנו [=חסורי מחסרא], וכך יש לשנות, "כל כינויי נזירות כנזירות, וידות נזירות כנזירות, ואלו הן ידות, האומר אהא

¹ ואם תאמר, ולרבי יוחנן, מאי איריא הנך שלושה לשונות, בכל שבעים לשונות נמי, אם קבל עליו נזירות חייל עליה הנזירות. ויש לומר דאין הכי נמי, דגם בשאר לשונות, אם מכירם ומבינים ומתכוין לקבל עליו נזירות, הוי נזיר, אבל בהני לישיני דמתניתין, כי אמר נרו באחד מן שלש לשונות הללו, חייל עליה נזירות נמי כי אין מתכוין, משום דדמי טפי ללשון תורה מלשונות אחרים. [תוס'].

² ואם תאמר, ולריש לקיש, איך יביא קרבן על ידי לשון שבדו חכמים, הא קמייתי חולין בעזרה. (א) ויש לומר, כיון דמתכוין לנדור בנזיר, ויודע שלשון זה בדו חכמים לנדור בהם בנזיר, קבלה גמורה היא, כאילו אמר בלשון הכתוב בתורה. (ב) והר"ר יחיאל פירש, דריש לקיש לאו לענין קרבן קאמר, אלא לענין מלקות, דלקי אם עבר על נזירותו שקבל בלשון שבדו חכמים. [תוס'].

לקבלת העלון בדוא"ל בחינם:
bekitsur1@gmail.com

לע"נ מרת אלישבע שולביץ ע"ה בת הר"ר יעקב אליהו ושרה שיבלחט"א
לע"נ הר"ר אריה דוד הכהן פינק ז"ל בן הר"ר משה מאיר ז"ל

גיליון 44 ח'
מסכת נזיר ב' - ח'

... ואלו הן כינויים, נויק נויח פויח ...".

ונמצא, שכשפתח התנא, הקדים דין כינויים לדין ידות, ולאחר מכן כשפירש דינים אלו, הפך הסדר, והקדים לפרש דין ידות לדין כינויים.

- ומתחילה היה נראה, שהסיבה לכך ששינה התנא את הסדר, כי כן דרכו בכל מקום, לפרש תחילה את הדבר האחרון ששנה, ולאחר מכן לפרש את הקודם לו. וכן מצינו בהרבה משניות. (א) במה מדליקין ובמה אין מדליקין, אין מדליקין כו'. (ב) במה טומנין ובמה אין טומנין כו'. (ג) במה אשה יוצאה ובמה אינה יוצאה, לא תצא אשה כו'.

והקשו על כך, כי מצינו כמו כן הרבה משניות, שבהם הקדים התנא לפרש את הדין הראשון ששנה. (א) במה בהמה יוצאה, ובמה אינה יוצאה, יוצא גמל כו'. (ב) יש נוחלין ומנחילין, נוחלין ולא מנחילין, מנחילין ולא נוחלין, לא נוחלין ולא מנחילין, ומפרש תחילה אלו נוחלין ומנחילין.

- ולפיכך אמרו, שבאמת אין דרך התנא להקפיד לפרש לפי הסדר שהזכיר הדברים תחילה, ופעמים מקדים לפרש את הדין הראשון שהזכיר, ופעמים מקדים ומפרש את הדין אחרון שהזכיר, ותחילת פירושו תלוי בטעמים אחרים.

מקומות שבא לפרש איסורים בגופן, כגון הדלקה והטמנה והוצאה, מאחר שהאיסור חמור, מפרש תחילה את האופן האסור.

ומקומות שבא לפרש איסורים בבהמתו, כגון הוצאה של בהמה, מאחר שהאיסור קל, מפרש תחילה את האופן המותר.

ולענין דיני נחלה רוצה לפרש תחילה את עיקר דין נחלה.

ואמנם מחמת הסברא האחרונה, היה ראוי להקדים לפרש דיני כינויים קודם דיני ידות, שאלו ואלו איסורים בגופן, ודיני כינויים עיקר יותר מידות. והסיבה שבכל זאת הקדים לפרש דין ידות, משום שדין זה למד מדרשה^א, ודבר הלמד מדרשה חביב לתנא לפרשו תחילה.

אמנם דווקא לענין פירושו הקדימו התנא, אבל כשפתח בדינים אלו, הזכיר תחילה דין כינויים, "כל כינויי נזירות כנזירות", שהם עיקר, ואין צריכים לדרשה, שכן קבלה גמורה של נזירות היא, אלא שאמר בלשון כינוי, ואחרי כן הזכיר דין ידות הלמד מדרשה, "וידות נזירות כנזירות", ומאחר שהזכיר שניהם, פירש תחילה דין ידות החביב לו.

האומר "אהא"

כבר נתבאר, שהמקבל על עצמו נזירות באמירה חסירה, אם ניתן להבין מדבריו, שכוונתו לקבלת נזירות, הרי זה נזיר, וזהו ששנינו "ידות נזירות כנזירות".

והנה, האומר "אהא", החל לומר שמקבל על עצמו איזה דבר, אך לא סיים דבריו, ויש להבינם בשני אופנים. (א) ניתן להבין, שקיבל על עצמו להיות נזיר. (ב) ניתן להבין, שקיבל על עצמו להיות בתענית. ואף שניתן להבין דבריו בשני האופנים הללו, יותר משמע מדבריו כמו האופן הראשון, כלומר שקיבל עליו

^א דדרשינן בפרק קמא דנדרים, "נזיר להזיר לה", לעשות ידות נזירות כנזירות. [תוס'].

נזירות, שהיא ראויה לחול עליו מיד, שכן אפילו אכל ענבים ושתה יין כל היום, מחצי היום ואילך יכול להיות נזיר, מה שאין כן לענין קבלת תענית, שאם אכל ושתה היום, לא יוכל להתענות עד מחר, ומשמעות "אהא" היינו מיד, ואם כן נתכוון לנזירות. ומכל מקום אף שמשמעות דבריו נוטה לקבלת נזירות, אין הדברים מוכחים, כי אפשר גם כן שקיבל עליו תענית ולא נזירות, ואם כן דבריו הם יד שאינו מוכיח. ונחלקו חכמים בדבר.

לדעת האומרים, ידים שאינן מוכיחות נידונות כידיים מוכיחות, כל שאומר "אהא", אף על פי שאין הוכחה גמורה שנתכוון לנזירות, מאחר שכן משמעות דבריו נוטה, הרי זה נזיר.

ודעת שמואל, שידים שאינן מוכיחות אינן נידונות כידיים, וכשאמר סתם "אהא" בלא הוכחה גמורה שנתכוון לקבלת נזירות, אינו נעשה נזיר, אולם אם היה נזיר עובר לפניו, ואמר "אהא", הדברים מוכיחים שכוונתו לקבלת נזירות, והרי זה נזיר^ב.

ו"ג שלפי מסקנת הגמרא, "אהא" בלבד, אינו נחשב כיד כלל, ואפילו לא כיד שאינו מוכיח, ורק כשנזיר עובר לפניו, אז הוא נחשב כיד שאינו מוכיח, ושמואל שהעמיד משנתנו כשנזיר עובר לפניו, דעתו שיד שאינו מוכיח נידון כיד. אולם תוס' דחו גרסא זו^ג.

ומבואר, שבאמת גם כשנזיר עובר לפניו, ואמר "אהא", עדיין ניתן לפרש כוונתו בשני אופנים. (א) ניתן להבין, שמקבל עליו נזירות, כמו הנזיר שלפניו. (ב) ניתן להבין, שמקבל עליו להביא קרבנות נזירות עבור הנזיר שלפניו כשישלים נזירותו. ומכל מקום, כל שחשב בליבו להיות נזיר, ואמר "אהא" כשהיה נזיר עובר לפניו, הרי זה נזיר, משום מחשבת ליבו, שכן אף שכלל בדינו, שאינו נעשה נזיר עד שיהיו פיו ולבו שווים, וכל שלא הוציא בשפתיו כוונתו, אף על פי שנתכוון בלבו להיות נזיר, אינו נזיר, שקבלה שבלב אינה כלום שנאמר "כי יִפְלֵא" (במדבר ו' ב') ותרגמו "ארי יפריש", שיפרש כוונתו בפיו, מכל מקום, זה, מאחר שחשב בליבו להיות נזיר, וכשאמר "אהא" היה נזיר לפניו, נחשב הוא כמי שאמר בפיו כפי שחשב בלבו, ונעשה נזיר.

האומר "אהא נאה"

נאמר, "זֶה אֵלַי וְאֵנְהוּ" (שמות ט"ו ב'), ללמד שיש לנו להתנאות לפני המקום בקיום מצוותיו, לעשותן באופן נאה.

ולפיכך, האומר "אהא נאה", אפשר שכוונתו להתנאות במצוות, לומר, אעשה לפניו סוכה נאה, לולב נאה, ציצית נאה, אכתוב לפניו ספר תורה נאה, ואכרננו בשיראין [=בדים] נאים.

^ב וכשאמר בגמרא, "לימא קסבר שמואל ידים שאין מוכיחות לא הויין ידים", אינו כשאר לימא שבגמרא, שהוא נדחה, אלא עומד הוא. וכן יש בדף כ"ט, שאמר, "לימא הני תנאי כהני תנאי" ולא נדחה. [תוס'].

^ג שכן במסכת קידושין אמר שמואל האומר "הרי את מקודשת" אף על גב דלא אמר לי, הרי היא מקודשת לו, ופריך, למימרא דסבר שמואל ידים שאין מוכיחות הויין ידים, והא תנן, האומר אהא הרי זה נזיר, ומוקי לה שמואל בשנזיר עובר לפניו, הא אין נזיר עובר לפניו, לא, אלמא קסבר שמואל ידים שאין מוכיחות לא הויין ידים, ומשני התם, אלא באומר מקודשת לי, אלמא מסיק התם לשמואל מהכא, דידים שאינן מוכיחות לא הויין ידים. [תוס'].

לקבלת העלון בדוא"ל בחינם:
bekitsur1@gmail.com

לע"נ מרת אלישבע שולביץ ע"ה בת הר"ר יעקב אליהו ושרה שיבלחט"א
לע"נ הר"ר אריה דוד הכהן פינק ז"ל בן הר"ר משה מאיר ז"ל

גיליון 44 ח
מסכת נזיר ב' - ח'

האומר "הריני מסלסל"

לשון "סלסול" משמש לשני דברים, ולפיכך, האומר "הריני מסלסל", ניתן להבין דבריו בשני אופנים. (א) אפשר שכוונתו לומר, **שיהא מהפך בתורה**, כלומר לומד והוגה בה, כמו בכתוב "סִלְסַלְהָ וַתְּרוֹמְמָךְ" (משלי ד' ח). (ב) ואפשר שכוונתו לומר **שיהא מהפך בשערך**, כלומר **מגדלו**, וכן מצינו שלשון זה שייך לענין ההיפוך בשערך, כמו שאמרה אותה שפחה של בית רבי לאותו אדם, עד מתי אתה מסלסל בשערך.

ומבואר שאם היה אומר כן "הריני מסלסל", והיה תופס את שערך, ברור הדבר שכוונתו לומר, **הרי מגדל שער לשם נזירות**, והרי זה נזיר.

וכתבו התוס', שהאומר כן, עיקר נזירות היא, ולא ידות, שכן מאחר שתפס בשערך, נתברר שכך אמר, הריני מגדל שער, וזוהי קבלת נזירות גמורה, שהמקבל עליו אחד מדיני נזירות, מקבל עליו כולם.

האומר "הריני מכלכל"

לשון "מכלכל" משמש לשני דברים, ולפיכך, האומר "הריני מכלכל", ניתן להבין דבריו בשני אופנים. (א) אפשר שכוונתו לומר, **שיהא זן עניים**, וכלכלה שאמר היא כלשון הכתוב "וַיִּכְלֹל לְיוֹסֵף אֶת אֲבִיו וְאֶת אֶתִּיּוֹ וְאֶת בֵּית אֲבִיו לְחֵם לְפִי הַחֵץ" (בראשית מ"ז י"ב). (ב) ואפשר שכוונתו לומר, **שיהא מגדל שערך**, שכלכל הוא גם לשון גידול שערך, כמו ששנינו לענין דין הוצאת שבת, ששיעור הוצאת סיד להתחייב עליו לדעת רבי יהודה, כדי לסוד כלכול, וביאר רב, שהכוונה לגידול שער הצדדים.

ומבואר שאם היה אומר כן, "הריני מכלכל", והיה תופס את שערך, ברור הדבר שכוונתו לומר, **הרי מגדל שערך**, והרי זה נזיר.

וכתבו התוס', שהאומר כן, עיקר נזירות היא, ולא ידות, שכן מאחר שתפס בשערך, נתברר שכך אמר, הריני מגדל שער, וזוהי קבלת נזירות גמורה, שהמקבל עליו אחד מדיני נזירות, מקבל עליו כולם.

האומר "הרי עלי לשלח פרע"

האומר, "הרי עלי לשלח פרע", הרי הוא כאומר, "הרי עלי לגדל שערך", וקיבל עליו נזירות.

לפי הדרך הראשונה בגמרא, "שילוח" לבד, שני משמעויות יש לו. (א) גידול, כמו בכתוב, "שִׁלַּחְךָ [=גידולייך] פְּרָדִים רְמוּנִים עִם פְּרֵי מְגָדִים כְּפָרִים עִם גְּרָדִים" (שה"ש ד' י"א). (ב) העברה, כמו בכתוב "הַיְתָו מִטָּר על פְּנֵי אֲרָץ וְשִׁלַּח מִיָּם על פְּנֵי חוֹצוֹת" (איוב ה' י). ואם כן, האומר "הרי עלי לשלח" לבד, אין לדעת אם כוונתו לומר שיגדל שערך ויהיה נזיר, או שיעביר שערך ויגלח. אבל "שילוח פרע", משמעו גידול שערך, כמו שמצינו בכהן הדיוט, "וּפְרַע לֹא יִשְׁלַחוּ" (יחזקאל מ"ד כ), כלומר לא יגדלו שערם פרע, והכוונה לגידול שער של שלושים יום, שכן למדו בגזרה שווה מפרשת נזיר, שנאמר בה "קִדְשׁ יִהְיֶה גִדְל פְּרַע שְׁעַר רֵאשׁוֹ" (במדבר ו' ה'), ולפיכך, האומר "הרי עלי לשלח פרע", קיבל עליו לגדל שערך שלושים יום, ולהיות נזיר. ודווקא כשאמר "הרי עלי לשלח פרע", אבל אמר "הרי עלי פרע" בלא שילוח, לא משמע גידול שערך, אלא גילוי שערך, כמו "וּפְרַע

אבל אם הוא תופס את שערך, ואומר "אהא נאה", תפיסתו בשערך, מוכיחה שכוונתו לומר אהא נאה במצווה התלויה בשיער, כלומר בנזירות, והרי זה נזיר.^א

האם הנזירות ראויה ונאה להיות נזיר

נתבאר, שהאומר "אהא נאה" כשהוא תופס את שערך, הרי הוא כאומר "אהא נאה בנזירות", ומשמע מכאן, שראוי לאדם לקבל עליו מצוות נזירות, והמקבל עליו נזירות מתנאה בכך.

דף ג'

ומבואר שכן הוא גם לדברי רבי אלעזר הקפר, שאמר, נזיר חוטא הוא, שלא אמר רבי אלעזר הקפר שהנזיר נקרא חוטא, אלא על נזיר שנטמא, שמחמת טומאתו עליו לחזור ולמנות נזירות מתחילה, כמו שנאמר "וְהַיְמִים הֵרֵאשִׁים יָפְלוּ כִּי טָמְא נְזִיר" (במדבר ו' י"ב), ונמצא שעליו להיות לפרוש מין זמן ארוך יותר ממה שהיה סבור, ולכן יש לחוש שמא על ידי אריכות הנזירות, יעבור עליה, וישתה יין, [ועוד כתבו התוס', שזוהי טמא, מאחר שמתארכת הנזירות, כבר בעינו המעשה, והוא תוהה על הראשונות], אבל נזיר טהור, אינו נקרא חוטא.

וביאר התוס', שאמנם לדעת רבי אלעזר הקפר, גם נזיר טהור יש בו ענין של חטא, על שציער עצמו מן היין, אלא שמכל מקום המצווה של הנזירות רבה יותר, ולכן היא נאה^ב, מה שאין כן נזיר טמא, הסותר את נזירותו, שמחמת כן יש בו ענין של חטא ממש, כפי שנתבאר לעיל, והכתוב קראו חוטא, שנאמר, "וְיִכְפֹּר עָלָיו מִצֵּדָה חֵטְא על הַפֶּשֶׁ" (במדבר ו' י"א).

האומר "הריני כזה"

מי שאמר, "הריני כזה", אם לא היה נזיר לפניו, אפילו הוא תופס בשערך, אין משמעות דבריו קבלת נזירות, ואינו נזיר.

אבל אם היה נזיר עובר לפניו, אפילו אינו תפוס בשערך, יש במשמעות דבריו שיהיה כמו הנזיר שלפניו, והרי זה נזיר.

וכתבו התוס', שדין זה פשוט הוא, שכן אפילו אמר "אהא", והיה נזיר לפניו, הרי זה נזיר, וכל שכן כשאמר "הריני כזה". ולא שנו דין זה, אלא ללמוד ממנו, שדווקא כשאמר "הריני כזה", יש כאן קבלת נזירות כשהיה נזיר לפניו, אבל אמר רק "הריני", אינו נזיר, שהאומר "הריני" לבד, גרוע הוא מהאומר "אהא" לבד.

^א והכא ליכא לשנויי, בלא תפס בשערך, ובנזיר עובר לפניו, דהכא דבור שלם קאמר "אהא נאה", ואי לא תפס בשערך, אפילו כי נזיר עובר לפניו, משתמע שפיר "אהא נאה בשאר מצות" כמו אנזירות. ולעיל נמי דפריך, ודילמא אהא בתענית, ליכא לשנויי בשתפס בשערך בלא נזיר עובר לפניו, דלעולם משתמע שפיר אהא בתענית כי אין נזיר עובר לפניו, אף על גב דתפיס בשערך. והשתא אתי שפיר דמתניתין פלגינהו בתרי בבין, האומר אהא הרי זה נזיר, או אהא נאה, אף על גב דתרוייהו ידות ניהו, משום דמפרשי בתרי טעמי. [תוס'].
^ב מידי דהוה מתענה תענית חלום בשבת, דישי לו מצוה לבטל החלום, וקצת עבירה עשה שהתענה בשבת, שהרי צריך לישב בתענית למחרת השבת, לכפר על שהתענה בשבת. [תוס'].
^ג וי"א.

לקבלת העלון בדוא"ל בחינם:
bekitsur1@gmail.com

לע"נ מרת אלישבע שולביץ ע"ה בת הר"ר יעקב אליהו ושרה שיבלחט"א
לע"נ הר"ר אריה דוד הכהן פינק ז"ל בן הר"ר משה מאיר ז"ל

גיליון 44 ח'
מסכת נזיר ב' - ח'

את ראש האש"ה" (במדבר ה' י"ח).

ולפי הדרך השניה בגמרא, "שילוח" לבד, גם כן לעולם משמעותו לשון גידול, ואף בכתוב, "הנתת מטר על פני ארץ ושלח מים על פני חוצות", משמעותו לשון גידול¹, שכך תרגם רב יוסף את הכתוב הזה, "כד משקין ליה מיא לפרי ורבי" [=משקים מים לפרי והוא גדל].

האומר "הרי עלי ציפורים"

נחלקו חכמים ורבי מאיר במשנתנו, בדין האומר "הרי עלי ציפורים". לדעת רבי מאיר, יש בדבריו קבלת נזירות, והרי זה נזיר. ולדעת חכמים, אין בדבריו קבלת נזירות, ואינו נזיר. ונאמרו שני אופנים לבאר את מחלוקתם.

א. נחלקו אם מתפיס אדם בדבר הסמוך למה שאמר.

כשהגיע עונשו של נבוכדנצר להיות נטרד מבני אדם, ולהיות עם החיות, נאמר בו, "בה שעתא מלתא ספת על נבוכדנצר ומן אנשא טריד ונעשא כתרין ואכל ומטל שמא גשמה יצטבע עד די שעררה כנשרין רבה וטפרוהי כצפרין" (דניאל ד' ל'), כלומר שגדל שערו כשערות נשרים, וצפרניו גדלו כצפרני הצפרים.

ולדברי ריש לקיש, כך נחלקו רבי מאיר וחכמים. לדעת רבי מאיר, אדם מתפיס בדבר הסמוך למה שאמר, ולפיכך, האומר "הרי עלי ציפורים", רצונו לומר שיקיים בעצמו דברים שנתקיימו במי שנעשה כמו ציפורים, ונתכוון לסמוך דבריו על הכתוב האמור בנבוכדנצר, שגדלו צפרניו כצפרני הציפורים, ושערותיו גדלו כשערות הנשרים, ואף שלא הזכיר בדבריו אלא "הרי עלי צפרים", כוונתו לקבל מה ששייך לקבל עליו מהאמור בענין הנעשה כציפור, ואם כן עיקר דבריו הם שמקבל עליו לגדל שערו, שזה דבר ששייך בו קבלה, ולפיכך נעשה נזיר. ולדעת חכמים, אין אדם מתפיס בדבר הסמוך למה שאמר, ואין בדבריו אלא שמקבל עליו ציפורים, ולא גידול שער, ואין כאן קבלת נזירות.

ב. כלאורה ביאר ריש לקיש את מחלוקת רבי מאיר וחכמים.

אולם התוס' כתבו, שלא כן הוא, ולדעת רבי מאיר, לא משום סמיכות ענין ציפורים לגידול שער בלבד, יש כאן קבלת נזירות, שאם כן, היה לו לומר, האומר "הרי עלי כנשרים", הרי זה נזיר, שבזה סומך דבריו יותר לגידול השער². אלא לדעת רבי מאיר על ידי צירוף של שני דברים יש בדבריו אלו קבלת נזירות. (א) משום שציפורים סמוכים בכתוב לגידול שער. (ב) משום

¹ וקשה, דאשכחן הרבה שילוח שאינו לשון גידול, אלא לשון העברה, כמו "שלח תשלח" (דברים כב) "וישלח יעקב מלאכים" (בראשית לב). ויש לומר, דאי תותביה מהנהן קראי, הוה משני ליה כדלעיל, תנא פירע פירע יליף, ולא בא לפרש אלא למקרא דאותבינן מיניה, "וישלח מים". ודוחק, דמשמע דהניח הגזרה שווה מכל וכל, ועתה אינו צריך לה כלל. לכן נראה לי, דמתחילה לא היה חושש רק שימצא לו פסוק אחד דמשמע לשון רביה, וקמייית ליה מקרא דשלחין, ודחי ליה השי"ס דלמא הווא גופיה לשון העברה, כמו ושולח מים, וליכא אפילו חד קרא דלשתמע לשון רבויא, ואהא משני, איבעית אימא האי שולח מים לשון רבוי הוא, ואיכא למילף מיניה, או מקרא דשלחין פרדס, ואף על גב דקראי טובא לשון העברה, שפיר ילפינן מחד קרא דהוי לשון רבויא, דמסתברא דעתו אנזירות הוא. [תוס'].

² ואמנם אפשר שלרבותא של רבי מאיר נקטו כציפורים, לומר שאף שאינם סמוכים לגמרי לשער, יש כאן קבלת נזירות, מכל מקום לרבותא של חכמים היה לומר נשרים, שאף שסמוכים לשער יותר, אין כאן קבלת נזירות.

שבמצוות נזירות יש ציפורים, שאם הנזיר נטמא, צריך להביא ציפורים בטהרתו. ומחמת שני הדברים הללו, כשאמר "הרי עלי ציפורים", דבריו מתפרשים, כאילו אמר, "הרי עלי מצווה ששייך בה ציפורים, ויש בה גידול שער" וזו נזירות.

ב. נחלקו אם כוונתו לקבל נזירות ששייך בה ציפורים.

לדברי רבי יוחנן, הכל מודים, שאין אדם מתפיס בדבר הסמוך בכתוב למה שאמר, ואין לנו לומר שכוונתו לקבל עליו גידול שער, מחמת הכתוב, "עד די שעררה כנשרין רבה וטפרוהי כצפרין".

וטעמו של רבי מאיר הוא, משום שכשאמר "הרי עלי ציפורים", כוונתו לקבל עליו מצוות נזירות, ששייך בה ציפורים, שכן נזיר טמא מביא ציפורים בטהרתו. אבל אין לומר, שכוונתו לקבל על עצמו עולת העוף, שהיא קרבן נדבה הבא מהציפורים, כי דרך המתנדבים עולת העוף לומר "הרי עלי קן", ולא "הרי עלי ציפורים".³

והנה לפי מה שהיה נראה לכאורה, שלפי דברי ריש לקיש, טעמו של רבי מאיר הוא רק משום סמיכות הכתוב בין ציפורים לשער, בדבר זה נחלקו ריש לקיש ורבי יוחנן, שלפי דברי ריש לקיש, טעמו של רבי מאיר, משום שאדם מתפיס בדבר הכתוב בסמוך למה שאמר. ורבי יוחנן אמר, שאין אדם מתפיס בדבר הכתוב בסמוך למה שאמר, והסיבה לכך שהאומר "הרי עלי ציפורים" הוא נזיר, כי כוונתו לנזירות שיש בה ציפורים. אולם לפי מה שכתבו התוס', שגם לדברי ריש לקיש אנו נסמכים על טעם זה שיש בנזירות ציפורים, כפי שנתבאר לעיל, נמצא שלפי ריש לקיש, טעמו של רבי מאיר שיש כאן קבלת נזירות, מחמת צירוף שני הדברים הללו, (א) משום שאדם מתפיס בדבר הסמוך למה שאמר, (ב) משום שבנזירות יש ענין של ציפורים. ולפי רבי יוחנן, יש כאן קבלת נזירות מחמת הטעם השני לבדו, כלומר שיש בנזירות ענין של ציפורים.

ומסקנת הגמרא, שגם לדעת רבי מאיר, אם אמר "הרי עלי ציפורים", ואין נזיר עובר לפניו, אין כאן קבלת נזירות, כי אפשר שכוונתו לציפורי מצורע, ונתחייב להביאם עבור איזה מצורע שיהיה צריך להם לטהרתם⁴. ואם אמר "הרי עלי ציפורים", והיה נזיר טמא עובר לפניו, גם כן לא נעשה נזיר, אלא קיבל עליו להביא ציפורי טהרה עבור הנזיר שלפניו. והאופן שבו האומר "הרי עלי ציפורים" נעשה נזיר, הוא כשאמר כן כשהיה לפניו נזיר טהור⁵.

³ אבל לולא טעם זה, היינו מפרשים כוונתו לציפורי נדבה, דכל כמה דאיכא לפרושי דיבוריה דלאו נזירות קיבל עליה, אלא נדר אחר, שפיר טפי, דלא ניחא ליה לאיניש לקבולי עליה נזירות, דחמיר עליה וטריחא ליה. [תוס'].

⁴ ואפילו אין מצורע עובר לפניו, דאי אפשר דליכא חד מצורע דטעון צפורים, וגם דצפורי שייכי שפיר גבי מצורע. [תוס'].

⁵ ואכתי קשה, נימא דצפורים דקאמר, היינו דאם יטמא זה הנזיר העובר לפניו, שביא תחתיו צפורים. (א) וצריך לדחוק ולומר, כגון דאמר בלבו להיות שייך למצוות נזירות דשייכא ביה ציפורים אם יטמא. [ולעיל כי פריך ודלמא צפורי מצורע קאמר, לא מצי לשנויי כגון דאמר בלבו, דדיבוריה מישתמע טפי אצפורי מצורע מנזירות, משום דנזירות טריחא ליה וחמיר עליה לקבל, ועוד דלשון צפורים כתובין אצל מצורע כדפרישית ולא אצל נזיר, אלא תורים, ואפילו קאמר בלבו, אין כח במחשבת הלב להכריע דיבוריה לנזירות, דאין זה פיו ולבו שוין, אבל הכא, אף על גב דנזירות חמיר עליה, וטריחא ליה, כיון דנזיר שהוא עובר לפניו, אין סברא שיקבל עליו נזירות צפורים טמא, שדבר זה אינו בעולם עדיין, והדבר שקול, לכך מהניא מחשבת הלב לומר דנזירות קיבל עליה וחשיב שפיר פיו ולבו שוין]. (ב) וקשה, דהספר לא הזכיר כאן כלל דקאמר בלבו. לכן נראה למהר"ף, דאין סברא לומר, דאם יטמא קאמר, שיתחייב בצפורין, הואיל והשתא טהור הוא, ודבר זה לא בא לעולם כלל, ואם כן סברא לומר דנזירות קיבל עליה, דדבר זה מבורר לפנינו, ויש

וּכְתַבו הַתּוֹסֵ', שְׂדֵבְרִים אֵלוּ אֲמוּרַיִם בֵּין לְדַבְרֵי רַבִּי יוֹחָנָן וּבֵין לְדַבְרֵי רִישׁ לְקִישׁ, שְׂדֵבְרֵי שְׁנֵיהֶם, דַּעַת רַבִּי מֵאִיר, שֶׁהָאֹמֵר "הָרִי עָלַי צִיפּוּרִים" אֵינוֹ נֶעֱשֶׂה נֹזֵר, אֲלֵא כִּשְׁהִיה נֹזֵר טְהוּר עוֹבֵר לַפְּנִי.

וּמְכַל מְקוּם יֵשׁ חִילּוּק בְּדִינּוֹ שֶׁל רַבִּי מֵאִיר, בֵּין דַּבְרֵי רַבִּי יוֹחָנָן וְרִישׁ לְקִישׁ, כִּשְׂאֹמֵר בְּפִירוּשׁ, "הָרִי עָלַי צִיפּוּרִים סְמוּכִים לְשִׁיעָר". שְׂבֹאוֹפֵן הַזֶּה, לְדַבְרֵי רִישׁ לְקִישׁ, דַּעַת רַבִּי מֵאִיר, שֶׁנֶּעֱשֶׂה נֹזֵר, אֲפֻ עַל פִּי שֶׁלֹּא הִיָּה נֹזֵר עוֹבֵר לַפְּנִי. וְלְדַבְרֵי רַבִּי יוֹחָנָן, גַּם בְּאוֹפֵן הַזֶּה, דַּעַת רַבִּי מֵאִיר, שֶׁאֵינוֹ נֶעֱשֶׂה נֹזֵר, אֲלֵא כִּשְׁהִיה נֹזֵר טְהוּר עוֹבֵר לַפְּנִי.

לענין שתויי יין, וי"א שכתוב זה נצרך ללמד, שבנזירות איסור חל על איסור, כפי שיתבאר בעזה"י להלן.

ולדעת רבי שמעון, המקבל עליו נזירות לאחד מאיסורי הנזירות או אפילו לשניים מהם, אינו נזיר כלל, שנאמר, "כל ימי נזרו מכל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִנְּפֹךְ הַיָּיִן מִתְּרַצְנִים וְעַד זָג לֹא יֵאָכֵל" (במדבר ו' ד'), כלומר עליו לקבל עליו נזירות מכל הדברים². ולפיכך אינו נזיר עד יקבל עליו נזירות סתם, שבכך נחשב כמקבל עליו כל דיני נזירות, או יפרש שמקבל עליו כל דיני נזירות. [ולדעת חכמים, הכתוב הזה מלמד על איסורי נזיר שמצטרפים זה עם זה, כפי שיתבאר בעזה"י בדף ד']

"ימין ו"שמאל" לשונות של שבועה הם

מבואר בברייתא, שהאומר, "ימין שלא אוכל ככר זה", או "שמאל שלא אוכל ככר זה", נשבע שלא יאכל, כמי שאמר "שבועה שלא אוכל ככר זה".

ומתחילה היו סבורים, שבאמת "ימין" ו"שמאל" אינם לשונות של שבועה, אבל המזכירים נחשב כאומר שבועה, כי הם סמוכים בכתוב לשבועה, שנאמר, "וְאֲשַׁמַּע אֶת הָאִישׁ לְבוֹשׁ הַבְּדִים אֲשֶׁר מַמְעַל לְמִימֵי הַיָּאֵר וְיָרֵם יְמִינוֹ וְשָׁמְאָלוּ אֶל הַשָּׁמַיִם וְיִשָּׁבַע בְּחַי הָעוֹלָם כִּי לְמוֹעֵד מוֹעֲדִים נִחְצִי וְכָכְלוֹת נִפְּץ יָד עִם קֹדֶשׁ תִּכְלֶנָּה כָּל אֲלֹהֵי" (דניאל י"ב ז), ואם כן מבריייתא זו יש ללמוד, שמתפיס אדם בדבר הסמוך בכתוב למה שאמר.

אולם דחו זאת ואמר, שלשונות אלו עצמם הם לשונות של שבועה, וכמו ששינו, מניין לאומר "ימין" שהיא שבועה, שנאמר, "וְשָׁבַע ה' בְּיָמֵינוּ וּבְזֵרוֹעַ יָדוֹ אִם אֶתָּן אֶת דָּגְנָךְ עוֹד מֵאֲכָל לְאִיבֹנְךָ וְאִם יִשְׁתַּן בְּנֵי נֶכֶר תִּירוּשָׁף אֲשֶׁר יִגְעַת בּוֹ" (ישעיהו ס"ב ח'), ומניין לאומר "שמאל" שהיא שבועה, שנאמר "וּבְזֵרוֹעַ עֲזוֹ", [וזרוע עוזו היא שמאל, על שם התפילין הניתנים בשמאל, שהם עוז. אי"נ מאחר שהזכיר הימין תחילה, על כרחך "זרוע עוזו" היא השמאל].

המקבל עליו אחד מדיני נזירות

הנזיר אסור בשלושה דברים. (א) אסור באכילה ושתייה של ענבים וכל היוצא מהם. (ב) אסור להיטמא למתים. (ג) אסור בתגלחת. ונחלקו חכמים, מה דינו של המקבל עליו נזירות מאחד מהדברים הללו בלבד, כגון שאומר, "הריני נזיר מחרצנים וזגים", או "הריני נזיר מתגלחת", או "הריני נזיר מטומאה".

לדעת משנתנו, המקבל עליו נזירות אפילו לאחד מאיסורי הנזירות, הרי זה נזיר גמור, לכל דיני נזירות, שנאמר "מניין וְשָׁכַר יִזְרֵי חֶמֶץ יִין וְחֶמֶץ שָׁכַר לֹא יִשְׁתֶּה וְכָל מִשְׁרַת יַעֲנִיבִים לֹא יִשְׁתֶּה וְיַעֲנִיבִים לֹחִים וְיַבֻּשִׁים לֹא יֵאָכֵל" (במדבר ו' ג'), לומר אפילו לא קיבל עליו נזירות אלא מאלו, הרי זה נזיר גמור³. [ונהמשך יתבאר בעזה"י, ששני דברים נלמדו משני הכתובים הללו "מניין" ו"שָׁכַר", כתוב אחד מלמד, שניזירות חלה גם על יין מצווה, וכתוב שני מלמד דין זה, שהמקבל עליו אחד מדיני נזירות הוא נזיר לכל. ורבי שמעון אומר, שהכתוב השני מלמד דין אחר, י"א שכתוב זה נצרך לגזרה שווה,

הנזירות חלה על יין מצווה כיון הרשות

נאמר בנזיר "מניין וְשָׁכַר יִזְרֵי", [ואחד מהכתובים הללו, "מניין" או "וְשָׁכַר", בא] ללמד, שהנזיר נאסר גם ביין מצווה, כמו שהוא נאסר ביין הרשות.

ומתחילה היו סבורים, שיון מצווה שבא הכתוב הזה ללמד עליו שגם בו הנזיר אסור, הוא יין של קידוש והבדלה.

דף ד'

אולם דחו זאת, כי אף שקידוש היום הוא מצווה מהתורה, שנאמר "זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ" (שמות כ' ז'), מדין תורה הקידוש הוא בפה בלבד, ולא על היין, וחכמים הם שתקנו לקדש על היין, והם הסמיכו דבריהם על הכתוב הזה, ואם כן, מאחר שמדין תורה אין מצוה לשתות יין לקידוש, לגבי הנזירות יין קידוש הוא כשאר יין רשות, ולא היה הכתוב צריך ללמד עליו בפני עצמו, שגם בו הנזיר אסור.

ומסקנת הגמרא, שיון שיש מצווה מהתורה לשתותו, הוא יין שקיבל עליו בשבועה לשתותו, שאמר, "שבועה שאשתה יין זה", שמחמת שבועתו הוא מצווה מהתורה לשתותו, ואמר הכתוב "מניין וְשָׁכַר יִזְרֵי", שאם אחרי שנשבע קיבל עליו נזירות, איסור נזירות חל על השבועה, ואסור לשתות את היין.

שָׁכַר שֶׁנֶּאֱסָרוּ כַּהֲנִים לְשִׁתּוֹ בְּבוֹאֵם לְמִקְדָּשׁ

הכהנים אסורים לבוא למקדש שתויי יין ושכר, שנאמר, "יִינֵן וְשָׁכַר אֶל תְּשַׁבֵּת אֶתָּה וּבְקִיף אֶתָּה בְּבֹאֲכֶם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וְלֹא תִתְּמוּ רַקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם" (ויקרא י' ט).

לדעת רבי יהודה, שכר האמור כאן הוא כל דבר שמשכר, ובכלל זה האוכל דבילה קעילית, או שותה דבש או חלב, שכל אלו אם נכנס למקדש חייב.

ולפי התירוף הראשון בגמרא, רבי שמעון חולק על רבי יהודה, ואומר, ששכר האמור כאן הוא שכר ענבים בלבד, שכן יש ללמוד בגזרה שווה, שנאמר בכהנים, "יִינֵן וְשָׁכַר אֶל תְּשַׁבֵּת", וכן נאמר בנזיר, "מניין וְשָׁכַר יִזְרֵי", ומעתה, כשם שהנזיר אינו אסור אלא ביוצא מן הענבים, כך הכהנים לא נאסרו אלא ביוצא מן הענבים.

בידו לקבל לאלתר, אף על גב דחמיר וטריחא ליה. [ולעיל כי פריך ממצורע, התם נמי הדבר מבורר לפנינו, דודאי יש מצורע בעולם הצריך צפרים. [תוס']]

² דהא כבר כתיב "מכל אשר יעשה מגפן", ולמה לי למיכתב "מניין ושכר", אלא לאשמועינן, דאפילו לא נדר כי אם בחד מהני, דחילל נזירות עליו, ואפילו כשבא לפרש, דהכא חרצן וזג לא כתיבי. [תוס']]

³ ואם תאמר, ואכתי תגלחת וטומאה לא שמעינן. ויש לומר, כיון דגלי לן ביין, הוא הדין שצריך לקבל גם תגלחת וטומאה, ונפקא לן מלישנא דקרא "מכל". [תוס']]

לקבלת העלון בדוא"ל בחינם:
bekitsur1@gmail.com

לע"נ מרת אלישבע שולביץ ע"ה בת הר"ר יעקב אליהו ושרה שיבלחט"א
לע"נ הר"ר אריה דוד הכהן פינק ז"ל בן הר"ר משה מאיר ז"ל

גיליון ח 44
מסכת נזיר ב' – ח'

איסור על איסור בניירות

לדעת רבי שמעון, רוב איסורי תורה, אין איסור חל איסור, ולכן האוכל נבילה
ביום הכפורים פטור, שאין איסור חל על איסור.

וכמו כן אם גם בניירות אין איסור חל על איסור הנשבע שלא לשתות יין וחזר
וקיבל עליו נירות ושתה יין אינו לוקה משום איסור נירות.

אולם לפי התירוץ השני בגמרא, לענין נירות מודה רבי שמעון, שאיסור חל
על איסור, שלכן נאמר בו "מיין וְשִׁכְרֵי זֵייר", ללמד שנאסר גם בשכר שכבר
היה אסור לו קודם לכן.

חיוב מלקות באכילת איסור של נזיר

לדעת חכמים, בכל איסורים שבתורה, אין אדם לוקה על אכילתם, אלא
כשיאכל מהם כשיעור זית, וכן דינו של הנזיר שאינו לוקה, אלא כשאכל
מהענבים כזית, ומכל מקום, לא רק כשאכל כזית מדבר אחד, כגון מענבים
לבד, הוא לוקה, אלא אף אם צירף מכל הדברים שאסור בהם, כגון זגים
וחרצנים, ואכל מהם יחד כזית, אחד הרי זה לוקה, שנאמר "מכל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה
מִגִּפְן הַיַּיִן מִחֲרָצִים וְעַד זֶג, ללמד שכולם מצטרפים.

ולדעת רבי שמעון, בכל איסורים שבתורה, האוכל מהם אפילו מעט, לוקה על
כך, [ולא אמרו כזית, אלא להתחייב קרבן במקום שחייבים קרבן], ואם כן, אפילו
אכל מעט ענבים או מעט זגים, שאין בהם שיעור כזית, לוקה, בלא שום
צירוף.

קבלת נירות שמשון

כשהמלאך נגלה לצלפונית^א אמו של שמשון, אמר לה, "כִּי הִנֵּה הִרָה וְיִלְדֶתָ בֵן וּמוֹרָה
לֹא יַעֲלֶה עָלָיו כִּי יִזְיֵר אֶלְקִים יִהְיֶה הַנֶּעֱרַר מִן הַבֶּטֶן וְהוּא יַחַל לְהוֹשִׁיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּד
פְּלִשְׁתִּים" (שופטים י"ג ה). ונחלקו חכמים בניירות זו.

לדעת רבי שמעון – נירות שמשון לא היתה נירות שבאה על ידי קבלת
נירות, שכן לא מצינו שיצאה נירות מפיו, אלא מבטן אמו היה נזר ממילא.
ולפיכך, האומר הריני נזיר שמשון, לא אמר כלום, שאין אדם יכול לקבל על
עצמו נירות כנירות שמשון, ולא יכול להתפיס נירותו בניירות שמשון,
שאינו אדם מתפיס נירות אלא בניירות שהיא דבר הנדור.

ולדעת רבי יהודה – נירות שמשון דבר הנדור היא, שכך אמר להם המלאך,
"נְזִיר אֶלְקִים יִהְיֶה הַנֶּעֱרַר מִן הַבֶּטֶן", כלומר כשיולד יזיר אותו אביו, ויכול
האב לעשות את בנו נזיר, כפי שיתבאר בעזה"י בדף כ"ח, שהאיש מדין את בנו
בנזיר. אלא שנירות שמשון אינה נירות גמורה כשאר נזירים, כפי שיתבאר
בעזה"י בסמוך, שהיה מותר להיטמא למתים, ומכל מקום נירותו על ידי נדר
היתה, ולפיכך, המקבל עליו נירות שמשון, נעשה נזיר כמו שמשון, וכמו כן
האומר שיהא כשמשון [באופנים שיתבארו בסמוך], התפיס עצמו בניירות שמשון,
שהיא דבר הנדור, ונעשה נזיר שמשון.

אמנם אם אמר "הריני כשמשון" או "הריני כבן מנוח" לא נעשה נזיר, כי
אפשר שנתכוון לשמשון אחר או למנוח אחר, אבל כשאמר (א) "הריני כשמשון
בן מנוח בעל דלילה", התפיס בשמשון הנזיר, ונעשה נזיר שמשון^ב, וכן הדין
כשאמר (ב) "הריני כמי שעקר דלתות עזה", או (א) "הריני כמי שנקרו פלישתים
את עיניו", שבוודאי בכל הלשונות הללו כוונתו לשמשון הנזיר, והתפיס
בנירותו.

שלושה מיני נזירים ודיניהם

א. נזיר גמור.

נזיר גמור הוא נזיר שמקבל עליו נירות סתם, כגון שאומר "הריני נזיר", ובכך
נעשה נזיר לשלושים יום, או שקוצב לנירות זמן שעתיד לסיימו, כגון שאומר,
"הריני נזיר שתי שנים", ונזיר זה יש בו כל דיני נזירות.

(א) אסור ביין כל ימי נזירותו. שנאמר "מיין וְשִׁכְרֵי זֵייר חֲמֵץ יַיִן וְחֲמֵץ שִׁכְרֵי לֹא
יִשְׁתֶּה וְכָל מִשְׁרַת עֲנָבִים לֹא יִשְׁתֶּה וְעֲנָבִים לְחַיִּים וְיִבְשִׁים לֹא יֵאָכֵל. כָּל יְמֵי נְזִירוֹ
מִכָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִגִּפְן הַיַּיִן מִחֲרָצִים וְעַד זֶג לֹא יֵאָכֵל" (במדבר ו' ג-ד).

(ב) אסור בתגלחת כל ימי נזירותו. שנאמר, "כָּל יְמֵי נְזִירוֹ תַעֲרֵר לֹא יַעֲבֹר עַל
רֵאשׁוֹ עַד מְלֹאת הַיָּמִם אֲשֶׁר יִזְיֵר לָהּ קֹדֶשׁ יִהְיֶה גְדֹל פְּרַע שְׂעָרָא רֵאשׁוֹ" (במדבר ו'
ה).

(ג) אסור בטומאה כל ימי נזירותו, שנאמר "כָּל יְמֵי הַיַּיִר לָהּ עַל נֶפֶשׁ מֵת לֹא
יָבֵא. לְאָבִיו וְלְאִמּוֹ וְלְאֶחָיו וְלְאֶחָתוֹ לֹא יִטְמָא לָהֶם בְּמָתָם כִּי יִזְרֹא אֶלְקִיו עַל
רֵאשׁוֹ" (במדבר ו' ו-ז) ואם נטמא, מביא קרבן טומאה, שני תורים ואשם,
ומתחיל למנות נזירותו מתחילה.

ב. נזיר שמשון.

[לדעת רבי יהודה], נזיר שמשון הוא זה שאומר, "הריני נזיר שמשון", או
מתפיס עצמו בשמשון, על ידי שאומר "הריני כשמשון בן מנוח בעל דלילה"
ובכך נעשה נזיר שמשון לכל ימי חייו. ואלו דיני נזירותו.

(א) אסור ביין כל ימי חייו.

(ב) אסור בתגלחת כל ימי חייו, ואפילו הכביד עליו שערו.

אבל מותר הוא להיטמא למתים, שכן מצינו בשמשון, כפי שיתבאר בעזה"י
בהמשך².

ג. נזיר עולם.

נזיר עולם הוא זה שאמר "הריני נזיר עולם", שבכך הוא מקבל עליו נירות
לכל ימי חייו. ואלו דיני נזירותו.

(א) אסור ביין כל ימי חייו.

(ג) אסור בטומאה כל ימי חייו. ואם נטמא, מביא קרבן טומאה, שני תורים

² ומלשון התוס' משמע שכן הדין גם כשאמר רק "הריני כבעל דלילה".

³ ואם תאמר לענין שאלה גם כן דינו שונה, דנזיר שמשון ליתא בשאלה כדאיתא בפרק בתרא
דמכות גבי חורש תלם אחד. ויש לומר מילתא דליתא בניירות לא קתני, ואם ישאל על נירות, אז
לא הוי נזיר, והכי קאמר מה בין נזיר שמשון כו' כששניהם נזירין. [תוס'].

^א אימיה דמשון צלפונית. [ב"ב צ"א ע"א].

ואשם.

אבל בתגלחת אינו נאסר לגמרי כל ימי חייו, אלא כשמכביד עליו שערו, הוא חותך שערותיו בתער, להקל משאם^א, ומביא שלוש בהמות, חטאת עולה ושלמים, כנזיר טהור המשלים נזירותו, וחוזר ונוהג נזירותו. ודין זה הוא הלכה למשה מסיני, והסמיכוהו על הכתוב האמור באבשלום "אֶלְכָּה נָא וְאֶשְׁלֶם אֶת נְדָרַי" (שמואל ב' ט"ו ז'). ובהמשך יתבאר בעזה"י, כל כמה זמן הוא מגלח את שערו, ועושה כן.

המתפיס נדרו בבכור

כלל בידינו, שהבא לאסור על עצמו דבר בנדר, על ידי התפסותו בדבר אחר, יש לו להתפיסו בדבר שאיסורו משום נדר, שנאמר, "אִישׁ כִּי יִדַּר נֶדֶר לַה' או השָׁבַע שָׁבַע לְאִסֵּר אֶסֶר על נפשו לא יחל דברו כִּלְ הִצֵּא מִפִּי יַעֲשֶׂה" (במדבר י' ג'), ללמד שאינו נדר עד שידור בדבר הנדור. ואם כן האומר "ככר זה עלי כעולה", או "ככר זה עלי כשלמים", מאחר שהתפיס את הככר בעולה או שלמים, שאיסורם בא על ידי נדר, כלומר על ידי שהקדישום, נאסר עליו גם הככר בנדר.

והנה הבכור קדושתו מרחם אמו, בלא שיקדישוהו, ואינו כשאר קדשים, שהם מתקדשים על ידי נדר. ומכל מקום, אף על פי שהבכור קדוש מעצמו, מכל מקום לימדו בבית רבי, שמי שנולד לו בכור, מצוה עליו להקדישו גם בפה, ולומר תוקדש בבכורה, שנאמר "כֹּל הַבְּכוֹר אֲשֶׁר יֵלֵד בְּבָקָרְךָ וּבְצֹאֲנֶיךָ תִּקְדִּישׁ לַה' אֶלְקִידָה" (דברים ט"ו י"ט).

ומצינו שנחלקו רבי יעקב ורבי יוסי בדין המתפיס דבר בבכור, שאומר "ככר זה עלי כבכור". לדעת רבי יעקב, הככר נאסר עליו, כדין מתפיס בעולה ושלמים. ולדעת רבי יוסי, הככר מותר, כדין מתפיס בדבר שאינו נדר.

ומתחילה היו סבורים, שלדברי הכל הבכור אינו נחשב דבר הנדור, כי עיקר קדושתו באה לו בלא שום נדר. והחכמים אלו נחלקו במה שנתבאר לעיל שאין הנדר נתפס אלא בדבר הנדור, ולדעת רבי יעקב, הנדר חל גם כשמתפיסו בדבר שאינו נדר. ואמרו, שכן היא גם דעת רבי יהודה, שהאומר "הריני כשמשון בן מנחם בעל דלילה", נעשה נזיר, אף על פי שניזירות שמשון אינה דבר הנדור. ורבי יוסי ורבי שמעון אומרים, שאין מתפיסים אלא בדבר הנדור, ולכן המתפיס בבכור ובנזירות שמשון, שאינם דבר נדר, לא אמר כלום.

אולם מסקנת הגמרא, שלדברי הכל, אין הנדר נתפס אלא בדבר הנדור, כפי שנתבאר, [והסיבה לכך שלדעת רבי יהודה מתפיסים בניזירות שמשון, כי לדעתו היתה דבר הנדור, שאביו הדירו כשנולד, כפי שנתבאר לעיל בדבריו], אלא שבכתוב המלמד שאין מתפיסים אלא בדבר הנדור יש ריבוי "איש כִּי יִדַּר נֶדֶר לַה'". והחכמים הללו נחלקו מה בא הכתוב הזה ללמד.

לדעת רבי יעקב, הריבוי הזה בא ללמד, שגם הבכור, אף על פי שהוא קדוש מעצמו, בלא שום נדר, מאחר שמצווה להקדישו גם בפה, כפי שנתבאר, גם הוא בכלל דבר הנדור, ולכן מתפיסים בו את הנדר.

ולדעת רבי יוסי, מאחר שהבכור קדוש גם בלא שיקדישוהו בפה, אינו נחשב דבר הנדור. והכתוב "לה" בא ללמד דבר אחר, והוא, שלא רק עולה ושלמים

^א ולא מגלח לגמרי, כאבשלום, שלא גילח לגמרי, שהרי נתלה בשערו. [תוס'].

הבאים בנדר גמור, נחשבים דבר הנדור, שמתפיסים בו את הנדר, אלא גם חטאת ואשם, שאין אדם מביא אותם אלא כשמתחייב בהם ואינו יכול להביאם כרצונו, מכל מקום, מאחר שהם מתקדשים על ידי פיו, כדבר הנדור הם, ומתפיסים בהם.

נזיר להזיר לה'

נתבאר, שהכתוב "לה" האמור לענין נדרים, ריבוי הוא, ללמד גם על דבר שאינו נדר לגמרי, ובכל זאת מתפיסים בו.

והנה גם בנזיר נאמר ריבוי כעין זה, "דָּבָר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאִמְרַתְּ אֵלֶּהֶם אִישׁ או אִשָּׁה כִּי יִפְלֵא לְנָדָר נָדָר נְזִיר לְהַזִּיר לַה'" (במדבר ו' ב'), ולכאורה היה לנו ללמוד ממנו, שמתפיסים גם הנזירות בדבר שאינו נדר לגמרי, כגון בניזירות שמשון, לדעת האומרים שאינה דבר הנדור.

אולם אין הדבר כן, כי הכתוב "לה" האמור בניזירות, אינו ריבוי ללמד על התפסת הנזירות, אלא ללמד שאין ראוי להיות נזיר, אלא כשנוזר לה', כלומר לשם שמים. וכמבואר מדברי שמעון הצדיק בסמוך.

אשם נזיר טמא שאכל ממנו שמעון הצדיק

אמר שמעון הצדיק, מימי לא אכלתי אשם נזיר טמא^א, חוץ מהמעשה הבא, באדם אחד, שבא אלי מן הדרום, יפה עינים וטוב רואי, וקווצותיו סדורות לו תלתלים. אמרתי לו, בני, מה ראית לשחת שער נאה זה. אמר לי, רועה הייתי לאבי בעירי, והלכתי לשאוב מים מן המעיין, ונסתכלתי בבבואה שלי, ופחו יצרי עלי, וביקש לטורדני מן העולם, אמרתי לו, ריקה, מפני מה אתה מתגאה בעולם שאינו שלך, שסופך להיות רמה ותולעה, העבודה [=שבועה] שאגלחך לשמים. עמדתי ונסקתיו על ראשו, אמרתי לו, כמותך ירבו נזירים בישראל, עליך הכתוב אומר "אִישׁ או אִשָּׁה כִּי יִפְלֵא לְנָדָר נָדָר נְזִיר לְהַזִּיר לַה'", כלומר שתחילת נדרו לגמרי לשם שמים, ואין לחוש שיתחרט אף על פי שנטמא.

אבל שאר נזירים, מן הסתם נודרים בעת צרה, או על עבירה שבידם, כדי להצטער ולכפר על עוונם, וכשמתרבים הימים עליהם ממה שגמרו בדעתם, קרוב להיות תוהא על הראשונות.

מנין שנטמא שמשון למתים

נתבאר, שנזיר שמשון מותר להיטמא למתים, שכן מצינו בשמשון עצמו, שנטמא למתים.

ומתחילה אמרו, שהמעשה בו מצינו שנטמא שמשון למתים, הוא כשהרגם בלחי החמור, כמו שנאמר, "וַיִּמְצָא לְחֵי חֲמֹר טְרָפָה וַיִּשְׁלַח יָדוֹ וַיִּקְחֶהּ וַיִּדָּבֶה אֶלָּף אִישׁ. וַיֹּאמֶר שְׁמִשׁוֹן בְּלַחֵי חֲמֹר חֲמֹר מְנַרְתִּים בְּלַחֵי חֲמֹר הַפִּיתִי אֶלָּף אִישׁ" (שופטים ט"ו ט"ז), שכן כשהכה אותם נגע בהם ונטמא. אולם דחו זאת, כי

^א דווקא אשם נזיר טמא היה קשה בעיניו לאוכלו, לפי שאינו בא אלא בנזיר שנטמא, וכיון שנטמא, היה דואג, פן מתחרט על נדרו, שהימים הראשונים נופלין, ונמצא מביא חולין בעזרה, אבל שאר אשמות היה אוכל. [תוס'].

אפשר שלא הרגם במגע, אלא השליך עליהם לחי החמור, וכך הרגם בלא לגעת בהם.^א

ומסקנת הגמרא, שהמעשה בו מצינו שנטמא שמשון למתים, הוא כשהכה שלושים איש, והפשיט בגדיהם לתת למגידי חידתו, כמו שנאמר, "וַתִּצְלַח עֲלָיו רוּחַ ה' וַיִּרְדּוּ אֲשָׁקְלוֹן וַיִּפֹּד מֶהֶם שְׁלֹשִׁים אִישׁ וַיִּקַּח אֶת חֲלִיצוֹתָם וַיִּתֵּן הַחֲלִיפוֹת לְמַגִּידֵי הַחִידָה וַיִּחַר אִפּוֹ וַיַּעַל בֵּית אֲבִיהוּ" (שופטים י"ד ט"ט), וכשהפשיט בגדי מתים, נטמא מהם. ואמנם מהכתוב עצמו אין ראיה לכך שנטמא כי אפשר שהפשיטם קודם שמתו, שתחילה היכם, והיו קרובים להיות גוססים, ומיהר להפשיטם, ואחרי כן מתו. אלא שקבלה היתה ביד החכמים, שלא היה הדבר כן, אלא שהפשיטם אחר שמתו, וזהו שמצינו בו שנטמא.

נזיר עולם הכביד שערו מיקל בתער

נתבאר, שנזיר עולם, כשהכביד שערו הוא מקל בתער. וענין זה מצינו באבשלום, שהיה מגלח שערו מזמן לזמן כשהיה מכביד עליו, שנאמר, "וַיִּגְלַחוּ אֶת רֹאשׁוֹ וְהָיָה מִקְצָץ יָמִים לְיָמִים אֲשֶׁר יִגְלַח כִּי כָבֵד עָלָיו וַיִּגְלַחוּ וַיִּשְׁקַל אֶת שָׁעָרָאֵשׁוֹ מֵאֵתִים שְׁקָלִים בְּאֶבֶן הַמֶּלֶךְ" (שמואל ב' י"ד כ"ו), ואמרו חכמים שהיה אבשלום נזיר עולם, שנאמר בו, "וַיְהִי מִקְצָץ אַרְבָּעִים שָׁנָה וַיֵּאמֶר אֲבִשְׁלוֹם אֶל הַמֶּלֶךְ אֶלְכָה נָא וְאֶשְׁלַם אֶת נַדְרֵי אֲשֶׁר נָדַרְתִּי לַה' בְּחֶבְרוֹן" (שמואל ב' ט"ו), וסתם נדר הוא נזירות, ועוד שלא היה מגלח שערו אלא מזמן לזמן בהכבדת שערו כפי שנתבאר, ואם כן ודאי מחמת נזירות היה הדבר.

ונחלקו חכמים, בכל כמה זמן רשאי נזיר עולם להקל עליו שערו.

א. לדעת רבי, נזיר עולם מגלח שערו אחת לשנים עשר חודש, שנאמר באבשלום "מִקְצָץ יָמִים לְיָמִים", ויש ללמוד מבתי ערי חומה שהכוונה לשנים עשר חודש, שכן גם בבתי ערי חומה נאמר לשון כעין זה, "וַיֵּאֵשׁ כִּי יִמְכַר בֵּית מוֹשֶׁב עִיר חוּמָה וְהִתְּנָה גְּאֻלְתּוֹ עַד תָּם שְׁנַת מִמְּקָרוֹ יָמִים תִּהְיֶה גְּאֻלְתּוֹ" (ויקרא כ"ה כ"ט), ומעתה כשם שימים האמורים בבתי ערי חומה הם שנים עשר חודש, כך ימים האמורים באבשלום הם שנים עשר חודש.

דף ה'

ואף שלענין בתי ערי חומה דרש רבי מהכתוב "יָמִים תִּהְיֶה גְּאֻלְתּוֹ", שאין המוכר יכול לגאול עד שיעברו לכל הפחות שני ימים מהמכירה, ואם כן "יָמִים" האמורים בו הם שני ימים ממש, אין לומר שכמו כן נלמד מכאן שהנזיר מגלח שערו בכל שני ימים, שבשני ימים אין השער מכביד, ואם כן על כרחך כשלמדו בגזרה שווה מהכתוב הזה, למדו הגזרה שווה ממשמעות הכתוב, "יָמִים תִּהְיֶה גְּאֻלְתּוֹ", שהכוונה היא, שיש למוכר שנה שלימה כדי לגאול.

ואין לומר, שנזיר עולם מגלח שערו אחת לשתי שנים, בגזרה שווה מהכתוב "וַיְהִי מִקְצָץ שְׁנָתַיִם יָמִים" (בראשית מ"א א'). שכן ראוי יותר ללמוד גזרה שווה בין שני כתובים שנאמר בהם ימים לבד, "מִקְצָץ יָמִים לְיָמִים", "יָמִים תִּהְיֶה גְּאֻלְתּוֹ", ולא מכתוב שנאמר בו שנים עם ימים, "שְׁנָתַיִם יָמִים".

^א ובפעם אחת שהשליך עליהם הלחי, פגע באלף איש והרוגם, וכמו שמצינו בדוד (במ"ק ט"ז ב'), שהיה זורק חץ, ומפיל שמונה מאות חלל בפעם אחת.

וכמו כן אין לומר, שנזיר עולם מגלח שערו אחת לשלושים יום, בגזרה שווה מהכתוב "עַד חֲדָשׁ יָמִים" (במדבר י"א כ'). שכן ראוי יותר ללמוד גזרה שווה בין שני כתובים שנאמר בהם ימים לבד, "מִקְצָץ יָמִים לְיָמִים", "יָמִים תִּהְיֶה גְּאֻלְתּוֹ", ולא מכתוב שנאמר בו חודשים עם ימים, "עַד חֲדָשׁ יָמִים".

וכמו כן אין לומר, שנזיר עולם מגלח שערו אחת לשלושה חודשים, בגזרה שווה מהכתוב, "מִיָּמִים יָמִימָה" תלכְנָה בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל לְתַנּוֹת לְבַת פְּתָח הַגִּלְעָדִי אַרְבַּעַת יָמִים בְּשָׁנָה" (שופטים י"א מ'), שמשמע בו שהיו הולכות ארבע פעמים בשנה פעם אחת בשלושה חודשים. שכן ראוי יותר ללמוד גזרה שווה בין כתובים שנאמר בהם ימים, "מִקְצָץ יָמִים לְיָמִים", "יָמִים תִּהְיֶה גְּאֻלְתּוֹ", ולא מכתוב שנאמר בו ימימה, "מִיָּמִים יָמִימָה". א"נ בכתוב האמור בבת יפתח לא מבואר כלל כל כמה זמן הלכו בנות ישראל לתנות לבת יפתח, כי אפשר שלא חילקו השנה בשווה, ללכת כל שלושה חודשים, אלא פעם הלכו אחר ארבעה חודשים, ופעם אחר שני חודשים, ומאחר שלא מבואר בכתוב הזה זמן קבוע, אין ללמוד ממנו לגילוח הנזירות.

ב. ולדעת רבי נהוראי, נזיר עולם מגלח שערו אחת לשלושים יום, שכן מצינו בכהנים, שהם מגלחים שערים אחת לשלושים יום, משום הכבדת שערים, והוא הדין לנזיר עולם המגלח שערו משם הכבדה.²

ג. ולדעת רבי יוסי, נזיר עולם מגלח שערו מערב שבת לערב שבת, שכן מצינו בבני מלכים, שמגלחים מערב שבת לערב שבת. ושני חילוקים יש בין תגלחת אבשלום אחר שנעשה נזיר עולם, לבין תגלחת אחיו, שגם כן היו מגלחים כל ערב שבת, ככל בני מלכים, (א) שאחיו היו מגלחים גם בכל ערב יום טוב, אף שחל באמצע השבוע, ואבשלום לא היה מגלח אלא מערב שבת לערב שבת, ולא פחות. (ב) א"נ אחיו היו מגלחים בערב שבת אף מהבקר, והוא לא היה מגלח בערב שבת אלא לפנות ערב.²

מרידת אבשלום בסוף ארבעים שנה

בתחילת מעשה מרידת אבשלום נאמר, "וַיְהִי מִקְצָץ אַרְבָּעִים שָׁנָה", ואין הכוונה שהיה המעשה בסוף ארבעים שנה למלכות דוד, שהרי כל ימי מלכות דוד היו ארבעים שנה, ואחרי אותו מעשה של מרידת אבשלום, מלך דוד לכל הפחות חמש שנים, שלוש שנים של רעב, ואחת ששננה את ישראל, ואחת שהעמיד בה משמרות.

ואמר רבי נהוראי משום רבי יהושע שארבעים שנה שהזכיר הכתוב, הם ארבעים שנה מאז ששאלו להם ישראל מלך, שכן אותה שנה ששאלו להם מלך, היא שנת עשר לשמואל הרמתי, ובשנתו האחת עשרה העמיד את שאול, ושאל מלך חצי שנת אחת עשרה, ועוד שתי שנים, כלומר בשנת שתיים עשרה, ובשנת שלוש עשרה לשמואל, ושנת ארבע עשרה לשמואל היא שנה ראשונה לדוד שאז מלך בחברון, ובתחילת שנת שלושים ושש לדוד, שהיא שנת ארבעים לשאילת

² ואם תאמר והא כהנים עצמם ילפינן מסתם נזיר, "פרעי" "פרעי", דמקילין אחת לשלשים יום, ואם כן נילף נזיר עולם מסתם נזיר, דהוי שלשים יום. ויש לומר דלא מיסתבר ליה ללמוד קדושת עולם מקדושת שעה, ולהכי לילף מכהנים, אף על גב דלמד מן הלמד, משום דכהנים נמי קדושת עולם הוו. [תוס'].

³ ואם תאמר, ונימא דאיכא בינייהו קרבנות, דהוא מביא ולא הן. ויש לומר דהכי קאמר, מאי איכא ביניה בתגלחת, דקאמר קרא "ויהי מקץ ימים אשר יגלחו", שמשמע דבתגלחת היה מאחר מחמת נזירותו. [תוס'].

בני ישראל מלך, מרד אבשלום.^א

ותלה הכתוב את מרידת אבשלום בשאלת בני ישראל מלך, לומר לך, שדבר זה בא להם על ששאלו להם מלך, ומרדו בכך במלכו של עולם.

סתם נזירות

המקבל עליו נזירות, ומפרש כמה ימים יהיה נזיר, כגון, "הריני נזיר ארבעים יום", הרי זה נזיר כפי שאמר, ובתנאי שאמר סכום של יותר משלושים יום, אבל אמר פחות משלושים יום, לא תהא נזירותו פחות ממקבל עליו נזירות בבתם.

ונחלקו חכמים מה דינו של האומר "הריני נזיר" סתם, בלא לפרש כמה ימים מקבל עליו את נזירותו.

א. סתם נזירות שלוששים יום.

לדברי רב מתנא, רבי יאשיה ורבי יונתן [בדף ו'] מודים שניהם, שהמקבל עליו נזירות סתם, שאמר "הריני נזיר", קיבל עליו נזירות של שלוששים יום. ויום שמתחיל נזירותו, נחשב יום ראשון של נזירות, אף על פי שהחל את נזירותו באמצע היום או בסופו, שמקצת היום ככולו. וכמו כן יום שלוששים של נזירות, מקצת היום ככולו, ומאחר שהיה נזיר בתחילתו, נשלמה נזירותו, ובו ביום מביא קרבנות נזירותו, ומותר בכל איסורי הנזירות. אלא שנחלקו התנאים הללו [בדף ו'] מהיכן דין זה למד.

לדעת רבי יאשיה, דין זה למדוהו חכמים ממה שנאמר בניזיר, "כִּלְיָי נִזְרָה וְעַבְדִּי לֹא יִעֲבֹר עַל רֵאשִׁי עַד מְלֵאת הַיָּמִים אֲשֶׁר נִזְרָה לְה' קֹדֶשׁ יִהְיֶה גְדֹל פְּרַע שְׁעָרֵי רֵאשִׁי" (במדבר ו' ה') כלומר יגדל שערו שלוששים יום כמנין "יהיה". וכן נקט רב מתנא עצמו.

ולדעת רבי יונתן, דין זה שמשך הנזירות שלוששים יום, למדוהו חכמים ממה שנאמר במשך הנזירות "עַד מְלֵאת הַיָּמִים", כלומר יהיה נזיר כמנין ימים שצריכים מילוי, והוא חודש, שהחודש פעמים הוא מלא ופעמים הוא חסר, וכמו כן הנזירות היא כשיעור זה, וכשאמרה תורה "עַד מְלֵאת הַיָּמִים", "עַד" ועד בכלל, ואם כן משך הנזירות שלוששים יום. [ולדעת רבי יאשיה לא למדו מהכתוב הזה, כי בכל מקום "עַד" ולא עד בכלל].

ב. סתם נזירות עשרים ותשעה יום.

לדברי בר פדא, רבי יאשיה ורבי יונתן נחלקו [בדף ו'], כמה הוא משך הנזירות מהתורה.

לדעת רבי יאשיה, משך הנזירות מהתורה שלוששים יום, כמנין "יהיה". [ולפי סברת בר פדא המבוארת להלן, שביום אחרון אין אומרים מקצת היום ככולו, דעת רבי יאשיה שאין הנזירות נשלמת אלא בסוף יום שלוששים ומהתורה אינו מביא קרבנותיו אלא ביום שלוששים ואחד].

ולדעת רבי יונתן, משך הנזירות מהתורה עשרים ותשעה יום, שנאמר "עַד מְלֵאת הַיָּמִים", כלומר יהיה נזיר כמנין ימים שצריכים מילוי, והוא חודש, [כפי

^א ולפי זה מרד בתחילת שנת ארבעים לשאלה, ולא דווקא מקץ ארבעים שנה. [תוס']. גם הראב"ע בפרשת ראה פירש, "מקץ שבע שנים תעשה שמיטה", בתחילת השנה ע"ש. [רש"ש].

שיתבאר בעזה"י בסוף דף ו'], שהחודש פעמים הוא מלא ופעמים הוא חסר, וכמו כן הנזירות היא כשיעור זה, וכשאמרה תורה "עַד מְלֵאת הַיָּמִים", "עַד" ולא עד בכלל, ואם כן משך הנזירות עשרים ותשעה יום.

ודעת בר פדא עצמו כדעת רבי יונתן שסתם נזירות עשרים ותשעה יום. אלא שלדעת בר פדא, הדבר למד ממספר הפעמים שנאמר בפרשה לשון נדר ונזר, שהם שלוששים חסר אחת^ב, והכתוב "כִּי נִזְרָה אֶלְקִי עַל רֵאשִׁי" אינו מהמנין, שאינו לשון נזירות אלא לשון כתר^ג. ואף שמקצת מהכתובים נצרכים גם לדרשה אחרת, כגון "מִיַּיִן וְשִׁכָר נִזְרָה", ללמד שהנזירות חלה גם על יין מצוה, וכן "נִזְרָה לְהַזְיָר", ללמד שהנזירות חלה על הנזירות, שאם אמר "הריני נזיר היום" "הריני נזיר היום", מונה שתיים^ד. מכל מקום, כיון שהרבה מהכתובים הללו לא נכתבו לדרשה אחרת, אלא למנין ימי הנזירות, אף כולם נכתבו גם למנין ימי הנזירות.

ולדעת בר פדא, ביום אחרון של נזירות אין לומר מקצת היום ככולו, ואין הנזירות נשלמת אלא בסוף היום, ולפיכך אף שהנזירות נשלמת בסוף יום עשרים ותשעה, רק ביום שלוששים יוכל להביא קרבנותיו.

ולפי דבריו, מה ששינוי "סתם נזירות שלוששים יום", אף שבאמת משך הנזירות הוא עשרים ותשעה יום, כי למעשה אינו מותר מאיסורי נזירות אלא ביום שלוששים, אחר שיבא קרבנותיו^ה, ואם כן אף שאיסורו בתחילת יום שלוששים, אינו ממשיך ימי הנזירות, אלא מחמת הקרבנות שעדיין לא הביא, מאחר שלמעשה בתחילת יום שלוששים עדיין אסור הוא באיסורי הנזירות, לכן שינוי, "סתם נזירות שלוששים יום".

זמן תגלחת של סתם נזירות ושל נזירות שלוששים יום

בתחילת פרק שלישי מבואר, שהמקבל עליו נזירות בסתם, שאומר, "הריני נזיר", ואינו מפרש כמה ימים מקבל עליו נזירותו, לכתחילה זמן הבאת קרבנותיו ותגלחתו ביום שלוששים ואחד, ובדיעבד, אם הביא קרבנותיו וגילח ביום שלוששים, גם כן יצא. והמפרש שמקבל עליו נזירות שלוששים יום, שאומר "הריני נזיר שלוששים יום", מגלח ביום שלוששים ואחד, ואם גילח ביום שלוששים, לא יצא. ונחלקו חכמים בטעם הדינים הללו.

לדעת רב מתנא, סתם נזירות שלוששים יום, ואף שביום שלוששים מקצת היום ככולו, ויוצא ידי חובתו כשינהג נזירותו מקצת יום שלוששים, לכתחילה יש לו לנהוג נזירותו כל יום שלוששים^ו, ולכן לכתחילה מביא קרבנותיו רק ביום שלוששים ואחת, אכן מאחר שבאמת ביום שלוששים מקצת היום ככולו, בדיעבד,

^ב ראה בסוף הפרק.

^ג ושנא ראה לך, שכן מצונו לשון זה גם בכהן גדול אף שאינו נזיר, "ומן המקדש לא יצא ולא תחל את מקדש אלקיו כי נזר שָׁמֹן מִשַׁחַת אֶלְקִי עָלָיו אֲנִי ה' (ויקרא כ"א י"ב).

^ד נראה דאם אמר "הריני נזיר" "הריני נזיר", לא איצטרך, דמישמע שפיר כשישלים נזירותו הראשון, דמתחיל ומונה נזירות שני, וכי איצטרך קרא להיכא דאמר "הריני נזיר היום" "הריני נזיר היום", דהוה לן למימר לא חייל עליה אלא חד נזירות, כיון דאמר היום, להכי איצטרך קרא מיותר, שהנזירות חל על הנזירות. [תוס'].
^ה לכפרה, דאפילו נזיר טהור קצת חוטא הוא, שציער עצמו מן היין. [תוס'].
^ו בתוס' בדף נ"ה משמע, שדין זה, שלכתחילה יש לנהוג נזירותו כל היום, הוא מדרבנן, גזירה משום מפרש שלוששים יום. ויש שדקדקו מהתוס' בדף י"ט, שדין זה של לכתחילה הוא מהתורה.

לקבלת העלון בדוא"ל בחינם:
bekitsur1@gmail.com

לע"נ מרת אלישבע שולביץ ע"ה בת הר"ר יעקב אליהו ושרה שיבלחט"א
לע"נ הר"ר אריה דוד הכהן פינק ז"ל בן הר"ר משה מאיר ז"ל

גיליון 44
מסכת נזיר ב' - ח'

אם גילח ביום שלושים עצמו, גם כן יצא. וכל זה כשקיבל עליו נזירות סתם, בלא לומר בפירוש "שלושים יום", אבל כשאמר בפירוש "שלושים יום", מאחר שגם אם לא היה מפרש "שלושים", נזירותו שלושים יום, על כרחך כשפירש "שלושים יום", נתכוון לומר שיהיה נזיר שלושים יום שלמים, כלומר עד סוף יום שלושים, ומאחר שפירש כן, לא נשלמה נזירותו אלא בסוף יום שלושים, ואין מקצת היום ככולו, ולפיכך אם הביא קרבנותיו ביום שלושים לא יצא.

ולדעת בר פדא, סתם נזירות עשרים ותשעה יום עד סוף יום עשרים ותשעה, שביום אחרון אין אומרים מקצת היום ככולו, ולפיכך, המקבל עליו נזירות סתם, מדין תורה מביא קרבנותיו ותגלחתו רק ביום שלושים, ואם הביא קודם לכן לא יצא. והמקבל עליו נזירות שלושים יום, שאומר "הריני נזיר שלושים יום", הרי זה נזיר שלושים יום עד סוף יום שלושים, שביום אחרון אין אומרים מקצת היום ככולו, ולפיכך, המקבל עליו נזירות שלושים יום, מדין תורה מביא קרבנותיו ותגלחתו רק ביום שלושים ואחד, ואם הביא קודם לכן לא יצא. כן הוא דין התורה. אכן חכמים חששו שמא יטעו בין סתם נזירות לבין נזירות שלושים יום, ולפיכך אמרו, שגם המקבל עליו נזירות סתם, לא יביא קרבנותיו ותגלחתו אלא ביום שלושים ואחד, אולם בדיעבד, אם הביא ביום שלושים יצא, שהרי מהתורה זה זמנו.

דפים ה'-ו'

זמני תגלחת של נזיר שתי נזירות

מי שקיבל עליו שתי נזירות סתם, מונה תחילה נזירות אחת, ומגלח, ואחרי כן חוזר ומונה נזירות שניה, ומגלח. ומבואר בתחילת פרק שלישי, שעל נזירות ראשונה הוא מגלח ביום שלושים ואחד, ועל נזירות שניה הוא מגלח ביום שלשים ואחד. ואם גילח על הראשונה ביום שלושים, יצא, ומגלח על השניה ביום שלשים. ואם גילח השניה ביום שלשים חסר אחד, יצא.

כבר נתבאר, שלדעת רב מתנא, שסתם נזירות שלושים יום, אף שביום שלושים מקצת היום ככולו, ויוצא ידי חובתו כשינהג נזירותו מקצת יום שלושים, לכתחילה יש לו לנהוג נזירותו כל יום שלושים, ולהביא קרבנותיו ולגלח רק ביום שלושים ואחד. ולכן מי שקיבל על עצמו שתי נזירות, מביא קרבנות ומגלח על נזירות ראשונה ביום שלושים ואחד, ומאחר שהביא קרבנות, מתחיל למנות בו ביום נזירות שניה, מידי דהוי אדם שמקבל עליו נזירות בחצי היום, שעולה לו אותו יום ליום שלם, ומביא קרבנות פעם שניה ביום שלשים ואחד, שהוא יום שלושים ואחד לנזירות שניה. עוד נתבאר, שלדעת רב מתנה, בדיעבד אם הביא קרבנות ותגלחת ביום שלושים עצמו יצא כי מקצת היום ככולו, ואם כן אם הביא קרבנות ותגלחת של נזירות ראשונה ביום שלושים יצא ומתחיל בו ביום למנות לנזירות שניה ומביא קרבנות ותגלחת ביום שלשים שהוא יום שלושים ואחד לנזירות שניה ובדיעבד אם הביא ביום חמישים ותשע שהוא יום שלושים לנזירות שניה גם כן יצא. ואף שכל הדינים הללו כבר נתבארו לעיל, בדין נזיר סתם, שנו אותם בדין נזיר שתי נזירות, כי רצו ללמד, שאותו יום עצמו שנחשב כמקצת יום שלושים של נזירות ראשונה, מאחר שהביא בו קרבנות ותגלחת, נחשב גם כמקצת יום ראשון של נזירות שניה.

וכבר נתבאר, שלדעת בר פדא, סתם נזירות עשרים ותשעה יום, ומעיקר הדין זמן הבאת הקרבנות ותגלחת ביום שלושים אלא שחכמים חששו שמא יחליפו בין נזירות סתם לנזירות שלושים יום ולכן דחו הקרבנות ותגלחת ליום שלושים ואחד. ולכן מי שקיבל על עצמו שתי נזירות, מביא קרבנות ומגלח על נזירות ראשונה ביום שלושים ואחד, ומאחר שהביא קרבנות, מתחיל למנות בו ביום נזירות שניה, ומביא קרבנות פעם שניה ביום שלשים ואחד, שהוא יום שלושים ואחד לנזירות שניה. אמנם בדיעבד אם הביא קרבנות ותגלחת של נזירות ראשונה ביום שלושים, יצא, ומתחיל בו ביום למנות לנזירות שניה, ומביא קרבנות ותגלחת ביום שלשים, שהוא יום שלושים ואחד לנזירות שניה, ובדיעבד אם הביא ביום חמישים ותשע, שהוא יום שלושים לנזירות שניה, גם כן יצא. ואף שכל הדינים הללו כבר נתבארו לעיל, בדין נזיר סתם, שנו אותם בדין נזיר שתי נזירות, כי רצו ללמד, שדווקא בסוף הנזירות אין אומרים מקצת היום ככולו, אבל בתחילת הנזירות אומרים מקצת היום ככולו, ואותו יום שהביא בו קרבנות נזירות ראשונה, מאחר שהביא קרבנות מתחיל בו נזירות שניה אף על פי שאינו יום שלם. א"נ ענין זה שבתחילת נזירות אומרים מקצת היום ככולו פשוט הוא, שכל נזיר מקבל עליו נזירות באמצע היום, אבל היה מקום לומר, שכן הוא דווקא בנזירות ראשונה, שלא היה בתחילת היום הזה נזירות אחרת, אבל כשביום זה עדיין היה צריך להביא קרבנות לנזירות ראשונה, הוא נראה מנזירות ראשונה, ולא יחשב לנזירות שניה, ולמדנו כאן שגם באופן הזה אומרים ביום ראשון מקצת היום ככולו.

ומלשון המשנה הזו אף הביא בר פדא ראייה לדבריו, שסתם נזירות עשרים ותשעה יום, שכן כך שנינו, שאם גילח הראשונה יום שלושים, ושניה יום חמישים ותשע, יצא, "שיום שלושים עולה לו מן המניין", וכך כוננת המשנה, שיום שלושים עולה לו למנין נזירות שניה, ומכאן שאינו שייך לנזירות ראשונה.

כתבו התוס', דרך הש"ס להקשות קושיה שניה כעין קושיא ראשונה, ולתרה כעין תירוץ ראשון, ובלבד שישיענו קצת חידוש מה שלא שמענו בתחילה.

דף ו'

נזיר שנטמא בסוף נזירותו

נזיר שנטמא בתוך ימי נזירותו, אף אם כבר נהג נזירות ימים רבים, אחרי שיטהר וביא קרבנות מחמת טומאתו, חוזר ומונה כל נזירותו מתחילתה, שנאמר, "והזיר לה' את ימי נזרו והביא קִבְּשׁ בֶן שְׁנָתוֹ לְאֶשֶׁם הַקְּרָאִשִׁים יִפְּלוּ כִּי טָמֵא נִזְרו" (במדבר ו' י"ב). ובמשנה בתחילת פרק שלישי נתבאר, שכשנטמא הנזיר בסוף נזירותו, פעמים אינו סותר כל נזירותו, ועתה נבאר בעזה"י את האופנים הללו.

א. קיבל סתם נזירות ונטמא ביום שלושים.

מי שקיבל עליו סתם נזירות, שאמר, "הריני נזיר", ונטמא ביום שלושים

לקבלת העלון בדוא"ל בחינם:
bekitsur1@gmail.com

לע"נ מרת אלישבע שולביץ ע"ה בת הר"ר יעקב אליהו ושרה שיבלחט"א
לע"נ הר"ר אריה דוד הכהן פינק ז"ל בן הר"ר משה מאיר ז"ל

גיליון 44 ח
מסכת נזיר ב' - ח'

בטהרה. ולדעת רבי אליעזר, אינו סותר אלא שלושים יום, כלומר יחזור וימנה
שלושים ימי נזירות בטהרה ודין.

והנה טעמם של חכמים בדין זה פשוט הוא, שמאחר שקיבל עליו נזירות מאה
יום, ונטמא ביום מאה, הרי נטמא בתוך ימי נזירותו, ולא רק כדברי בר פדא,
שאין אומרים ביום אחרון מקצת היום ככולו, אלא אף כדברי רב מתנא,
שביום אחרון אומרים מקצת היום, הלא כבר נתבאר, שדווקא אם כבר הביא
קרבתו, נשלם לו היום במקצתו, אבל כל שלא הביא קרבתו, הרי הוא כמי
שנטמא בתוך ימי נזירותו, ולכן הוא סותר כל נזירותו.

אבל דינו של רבי אליעזר אינו מובן, שכן אם לדבריו, ביום אחרון אומרים
מקצת היום ככולו [כפי דברי רב מתנא] אם כן אין לו לסתור מנזירותו כלום, ואם
ביום אחרון אין אומרים מקצת היום ככולו [כפי דברי בר פדא] יש לו לסתור כל
הנזירות.

ואמר ריש לקיש, שלדעת רבי אליעזר, דין זה גזרת הכתוב הוא, שניזר
שנטמא ביום אחרון של נזירותו, אינו סותר הכל, אלא יש לו למנות עוד סתם
נזירות אחת, שכך אמר הכתוב, "וְזָאת תִּזְכֹּר הַנְּזִיר בְּיוֹם מְלֵאת יָמֵי נְזָרוֹ"
(במדבר ו' י"ט), ללמד, שאם נטמא ביום מלאת ימי נזרו, תן לו עוד תורת סתם
נזירות.

ולפי הדרך הראשונה בתוס', תירוצו של ריש לקיש נאמר לפי דברי בר פדא, שביום
אחרון של נזירות אין אומרים מקצת היום ככולו, ולכן מי שקיבל עליו נזירות מאה
יום, ונטמא ביום מאה, נחשב כמי שנטמא ביום אחרון של נזירותו, ובו דיבר הכתוב
הני"ל, ולימד עליו, שיש לו לנהוג עוד סתם נזירות². אבל לפי דברי רב מתנא, שביום
אחרון של נזירות אומרים מקצת היום ככולו, זה שנטמא ביום מאה, נחשב כנטמא
אחר שנשלמה נזירותו, ולא דיבר בו הכתוב הני"ל, לתת בו תורת סתם נזירות. והאופן
שבו יתקיימו דברי רבי אליעזר, שאם נטמא ביום מאה אינו סותר אלא שלושים יום,
הוא, כשאמר "הריני נזיר מאה יום שלמים", שבאופן הזה מודה רב מתנא, שאין
אומרים ביום אחרון מקצת היום ככולו, ואם כן, הנטמא בו נחשב כנטמא ביום אחרון
של נזירותו, ובו נאמר הכתוב הני"ל, המלמד עליו שהוא סותר שלושים³.

ומהר"ף כתב, שתירוצו של ריש לקיש, נאמר גם לפי דברי רב מתנא, [ודברי רבי
אליעזר נאמרו במי שמקבל עליו נזירות מאה יום ולא אמר שלמים], שלדברי רב מתנא
כך היא גזרת הכתוב, שאף שביום אחרון של נזירות מקצת יום אחרון ככולו, מכל
מקום, אם נטמא בו ביום, סותר שלושים יום⁴.

ד. קיבל נזירות מאה יום ונטמא ביום מאה ואחד.

מי שקיבל עליו נזירות מאה ימים, שאמר, "הריני נזיר מאה יום", ונטמא ביום

לנזירותו, נחלקו חכמים ורבי אליעזר בדינו. לדעת חכמים, הרי זה סותר הכל,
ועליו למנות שוב שלושים יום של נזירות בטהרה. ולדעת רבי אליעזר, אינו
סותר כלל, אלא לסוף שבעה ימים, כשיטהר מטומאתו, יביא קרבתו של סוף
הנזירות.

לפי דברי רב מתנא, הכל מודים, שסתם נזירות שלושים יום, ומקצת יום
שלושים ככולו. ומחלוקת חכמים ורבי אליעזר, אם אומרים מקצת יום אחרון
ככולו גם קודם הבאת הקרבתו. לדעת חכמים, כשאמרו שביום שלושים
מקצת היום ככולו, אין הכוונה שמיד כשעבר מקצת היום, נחשב הוא כמי
שנשלמה נזירותו, אלא שיכול להביא קרבתו בו ביום, אף על פי שלא נהג
נזירות כל היום, ומכל מקום רק אחרי שיביא את הקרבתו, אז נשלמת
הנזירות, אולם כל זמן שלא הביא קרבתו, והוא ביום אחרון, עדיין אינו
נחשב כמי שנשלמה נזירותו, ולפיכך אם נטמא בו ביום קודם הבאת הקרבתו,
הרי הוא כמי שנטמא בתוך ימי הנזירות, וסותר הכל, ומביא קרבן טומאה,
וחוזר ומונה נזירות שלימה⁵. ולדעת רבי אליעזר, כשאמרו שביום שלושים
מקצת היום ככולו, הכוונה לכך שמיד כשעבר מקצת היום, נשלמו ימי נזירותו,
אף אם לא הביא קרבתו, ולפיכך, מעתה אם נטמא, הרי הוא כמי שנטמא
ביום שלושים ואחד, שגם אם לא הביא קרבתו, אינו סותר ימי נזירותו,
אלא נטהר, ומביא את הקרבתו ודין.

ולפי דברי בר פדא, הכל מודים, שסתם נזירות עשרים ותשעה יום, ומדין
תורה, נזיר שנטמא ביום שלושים, אינו סותר כלום מנזירותו, שהרי נטמא
אחר ימי נזירותו. ומחלוקת חכמים ורבי אליעזר, אם הוא סותר נזירותו
מחמת גזרת חכמים. לדעת חכמים, אף שמדין תורה המקבל עליו נזירות
סתם, ונטמא ביום שלושים, אינו סותר כלום, כי נטמא אחר ימי נזירותו,
מאחר שמי שמקבל עליו נזירות שלושים יום בפירוש, ונטמא ביום שלושים,
סותר הכל, שהרי נטמא ביום אחרון של נזירותו, גזרו שגם הנטמא ביום
שלושים של נזירות סתם, סותר כל שלושים, אבל קרבן טומאה לא יביא,
שהרי מהתורה נטמא אחר השלמת הנזירות. ולדעת רבי אליעזר, לא גזרו על
כך, ואם כן, נזיר סתם שנטמא ביום שלושים, אינו סותר מנזירותו כלום.

ב. קיבל נזירות שלושים יום ונטמא ביום שלושים.

מי שקיבל עליו נזירות שלושים יום בפירוש, שאמר, "הריני נזיר שלושים יום",
לדברי הכל, אם נטמא ביום שלושים, סותר כל נזירותו, ועליו למנות שוב
שלושים יום של נזירות בטהרה.

ודין זה פשוט הוא, שכן כשאמר בפירוש, "שלושים יום", לדברי הכל קיבל
עליו נזירות של שלושים יום שלמים, ואין מקצת יום אחרון ככולו, כפי שכבר
נתבאר, ואם כן, נטמא בתוך ימי נזירותו, וסותר את הכל.

ג. קיבל נזירות מאה יום ונטמא ביום מאה.

מי שקיבל עליו נזירות מאה ימים, שאמר, "הריני נזיר מאה יום", ונטמא ביום
מאה לנזירותו, נחלקו חכמים ורבי אליעזר בדינו.

לדעת חכמים, הרי זה סותר הכל, ועליו למנות שוב מאה יום של נזירות

² וואס תאמר, לבר פדא לרבי אליעזר, כי נטמא יום שלושים של סתם נזירות, אמאי אינו סותר
אלא שבעה, נסתור שלשים, כדריש לקיש, תן לו תורת נזיר. ויש לומר דהתם אחר מלאת הוה לבר
פדא, שהרי סתם נזירות הוי עשרים ותשעה יום לבר פדא. [תוס'].

נזירות גדולה ונזירות קטנה

מבואר במשנתנו, שאחד האומר, "הריני נזיר נזירות גדולה", ואחד האומר, "הריני נזיר נזירות קטנה", אינו נזיר אלא שלושים יום, ומה שאמר נזירות גדולה או קטנה, לא לענין משך הנזירות אמר כן, אלא רצונו לומר, נזירות זו שאני מקבל עלי, דבר גדול וקשה הוא לי, או דבר קל וקטן הוא לי, אבל בכל אופן אין כאן אלא קבלת סתם נזירות, ואינו נזיר אלא שלושים יום.

ולדברי רבא בסוף הסוגיה, דין משנתנו אמור, במי שמפרש בדבר, שמקבל עליו נזירות אחת, שאומר, "הריני נזיר נזירות אחת גדולה", או "הריני נזיר נזירות אחת קטנה". אבל אמר, "הריני נזיר נזירות גדולה", מקבל עליו נזירות ארוכה יותר. ולא נתבאר כמה.

הריני נזיר מכאן ועד סוף העולם

מבואר במשנתנו, שהאומר, "הריני נזיר מכאן ועד סוף העולם", אין כוונתו לומר, שמקבל עליו נזירות ארוכה, כמשך זמן ההליכה, שממקומו ועד סוף העולם, אלא מקבל עליו נזירות אחת של שלושים יום, ואומר, שהנזירות שמקבל קשה עליו וארוכה בעיניו, כמכאן ועד סוף העולם.

ואמר רב פפא, שבמקום שרגילים למנות את הדרך בפרסאות, האומר "הריני נזיר מכאן ועד סוף העולם", כוונתו, לקבל עליו נזירות הרבה, כמנין פרסאות שיש ממקומו עד סוף העולם [=10 פרסאות ליום] × [365 יום בכל שנה] × [500 שנה] = 1,825,000 פרסאות, והרי זה נזיר פעמים הרבה, נזירות של שלושים יום, נזירות אחר נזירות. אלא שמשנתנו נשנית במקום שאין רגילים למנות הדרך בפרסאות, ולכן אין לפרש כוונתו, שמקבל עליו נזירות הרבה כמנין הפרסאות הללו.

אולם הקשו על דבריו, שכן אף במקום שאין הדרך נמנית בפרסאות, נמנית היא בימים, לומר מכאן עד סוף העולם מהלך כך וכך ימים, ואם כן, יהיה נזיר נזירות הרבה כמנין הימים שיש מכאן ועד סוף העולם.

ולפיכך אמרו, שמשנתנו שנויה בכל מקום, והסיבה לכך שאין לפרש כוונתו שמקבל עליו נזירות הרבה, כמנין הימים שמכאן ועד סוף העולם, כי דבר זה יש לו קצבה, שהדבר ידוע, שמהלך העולם הוא חמש מאות שנה, ואם היה רצונו לקבל עליו נזירות הרבה, כמנין הזה, היה לו לפרש, "הריני נזיר נזירות הרבה כמהלך חמש מאות שנה", ומאחר שלא פירש המספר, וודאי אין כוונתו לנזירות הרבה, אלא לומר שהנזירות שמקבל עליו, ארוכה בעיניו.

ומהטעם הזה אין לומר, גם כן שכוונתו לקבל עליו נזירות אחת ארוכה, כמשך הזמן שיש ממקומו עד סוף העולם, שכן מאחר שמשך זמן זה ידוע, שמהלך העולם הוא חמש מאות שנה, אם רצונו לקבל עליו נזירות ארוכה כזו, היה לו לפרש, "הריני נזיר חמש מאות שנה", ומאחר שלא פירש הזמן, וודאי אין כוונתו לנזירות ארוכה, אלא לומר שהנזירות שמקבל עליו, ארוכה בעיניו.

ורבה אמר, שהסיבה לכך שהמקבל עליו נזירות "מכאן ועד סוף העולם", כוונתו לנזירות אחת, ולא לנזירות הרבה, כמנין פרסאות או כמנין ימים שמכאן ועד סוף העולם, כי באמת הדרך שמכאן ועד סוף העולם אחת היא, ואינה חלוקה לחלקים, שנאמר קיבל עליו נזירות כמנין חלקים של הדרך, שכן מה שאנו מונים את הדרך בפרסאות או בימים, אין זה משום שבאמת הדרך

מאה ואחד לנזירותו, נחלקו חכמים ורבי אליעזר בדינו. לדעת חכמים, הרי זה סותר שלושים יום, ועליו למנות שלושים יום של נזירות בטהרה. ולדעת רבי אליעזר, אינו סותר כלל, אלא לסוף שבעה ימים, כשיטהר מטומאתו, יביא קרבנות של סוף הנזירות.

והנה טעמו של רבי אליעזר בדין זה פשוט הוא, שכן מאחר שקיבל עליו נזירות מאה יום, ונטמא ביום מאה ואחת, הרי נטמא אחר ימי נזירותו, ואם כן אינו סותר מנזירותו כלום.

אבל הדין כדברי חכמים אינו מובן, מדוע הנזיר סותר שלושים יום. וכתבו התוס', שלפי דברי רב מתנא, טעמם של חכמים, מאחר שמדין תורה, מי שמקבל עליו נזירות סתם, שהיא שלושים יום, אם נטמא ביום השלמת הנזירות קודם הבאת קרבנותיו, סותר כל שלושים יום של נזירות, גזרו חכמים שכל הנטמא ביום הבאת קרבנותיו, גם כן סותר שלושים יום, ומאחר שהמקבל עליו נזירות מאה יום, יש לו להביא קרבנותיו ביום מאה ואחת, אם נטמא ביום זה, הוא סותר שלושים יום². ולפי דברי בר פדא גם כן, מאחר שגזרו חכמים בסתם נזירות, שהנטמא ביום שלושים סותר כל שלושים, חזקו גזירתם לומר, שגם הנטמא ביום שלושים ואחד סותר כל שלושים, וכן הדין לעולם, אם נטמא ביום הבאת הקרבנות, הוא סותר שלושים יום.

"עד מלאת הימים" זהו חודש

בדף ה' נתבאר שלדעת רבי יונתן, משך הנזירות מהתורה עשרים ותשעה יום, שנאמר "עד מלאת הימים", כלומר יהיה נזיר כמנין ימים שצריכים מילוי, וזהו חודש, שהחודש פעמים הוא מלא ופעמים הוא חסר, וכמו כן הנזירות היא כשיעור זה.

אבל אין לומר שמנין הימים הצריכים מילוי הם שבע כמנין ימי השבוע, שהשבת ממלאת ומשלימה אותם. שהרי כל השבועות שווים הם, ואין בהם חסר ומלא, וכשאמרו "עד מלאת הימים", משמע דבר שפעמים חסר ופעמים מלא, כחודש, שפעמים הוא חסר ופעמים הוא מלא.

דף ז'

וכמו כן אין לומר שמנין הימים הצריכים מילוי הם שלוש מאות חמישים וארבע כמנין ימות השנה, שפעמים היא מלאה, על ידי שיש בה יותר חודשים מלאים, ופעמים היא חסרה, על ידי שיש בה יותר חודשים חסרים. שכן השנה אינה נמנית לפי ימים, להחשיבה כמלאה או חסרה, אלא לפי חודשים, וכמאמר חכמי קיסרי על הכתוב, "לְחֹדְשֵׁי הַשָּׁנָה" (שמות י"ב ב'), חדשים אתה מחשב לשנים, ואף כשמעברים מוסיפים חדש שלם, ולא ימים, כגון עשרים יום או חמישה עשר יום, והכתוב, "עד מלאת הימים", מדבר בדבר שהוא מלא בימים ולא בחודשים.

¹ ונראה, דיום שלשים ואחד נמי סותר כל שלשים, אטו יום שלשים. [תוס'].

² אף על פי שלמעשה אינו מביא הקרבנות ביום השלמת הנזירות מהתורה, שכן תקנו חכמים משום הנזיר ימים שלמים, והרי זה כעין גזרה לזרה. וצ"ע.

הרבה כמנין מה שאמר.

ושנינו ברייתא המסייעת לדברים אלו, בה מבואר, שיש חילוק בין תולה נזירותו בדבר שיש לו קצבה, לבין תולה נזירותו בדבר שאין לו קצבה.

ולפי דברי רבה, הסיבה לכך שהתולה נזירותו בדברים אלו מקבל עליו נזירות הרבה, **כי** דווקא כשתלה נזירותו בדרך ארוכה, אף על פי שהיא ארוכה הרבה, אחת היא, ואין מה שיחלק אותה, אבל התולה נזירותו בדברים אלו, מאחר שבאמת הם חלוקים לחלקים הרבה, שהעפר חלוק להרבה גרירים, והשער חלוק להרבה נימין, הרי זה מקבל עליו נזירות הרבה, כדברים הרבים שתלה בהם.

ולפי דברי רבא, דין זה פשוט הוא, שכל התולה נזירותו בדבר מרובה, מקבל עליו נזירות הרבה, כאותו דבר שתלה בו הנזירות, בין כשאומר "כעפר הארץ", ובין כשאומר "מכאן ועד סוף העולם", ומה ששנינו במשנתנו, שהאומר כן אינו נזיר אלא נזירות אחת של שלושים יום, אין זה אלא כשאומר בפירוש, "הריני נזיר אחת מכאן ועד סוף העולם", שמאחר שאמר בפירוש "אחת", קיבל נזירות אחת, ובה על כרחך סיום דבריו הם שנזירות זו ארוכה בעיני הרבה.

סיכום ארבעה חילוקים לפי התירוץ הראשון

א. תלה נזירות בדברים חלוקים שיש להם קצבה, כגון, "הריני נזיר כעפר הארץ", נזיר לעולם, נזירות אחר נזירות, ומגלח כל שערו בין נזירות, ומביא קרבנותיו.

ב. תלה נזירותו בדבר ארוך שיש לו קצבה, כגון, "הריני נזיר מאה שנה", הרי זה נזירות ארוכה מאה שנה, עד יום מותו, ואינו לא מגלח, ולא מיקל, ולא מביא קרבן כל ימיו.

ג. תלה נזירותו בדבר ארוך שאין לו קצבה, כגון "הריני נזיר כל ימי חיי", נזיר לעולם כאבשלום, ולא לגלח לגמרי, אלא להקל, למר כדאית ליה, ולמר כדאית ליה, ומביא שלוש בהמות.

ד. תלה נזירותו בדבר שאין לו קצבה, ואמר עליו "מכאן", כגון "מכאן ועד סוף העולם", משמעות דבריו לנזירות אחת בלבד, שאמר עליה שהיא קשה בעיניו כאילו היא ארוכה עד סוף העולם.

"הריני נזיר ושעה אחת"

מי שאמר, "הריני נזיר יום אחד", או "הריני נזיר שעה אחת", או "הריני נזיר חצי נזירות", הרי זה נזיר שלושים יום שלמים, שאין נזירות פחות משלושים יום, ומאחר שחלה עליו נזירות לשעה קלה, היא נמשכת כל שלושים יום.

ומשום כך מי שאמר, "הריני נזיר ונזיר יום אחד", או "הריני נזיר ונזיר שעה אחת", או "הריני נזיר ונזיר חצי נזירות", הרי זה כמי שקיבל עליו שתי נזירות, שהרי הוסיף על נזירות ראשונה, נזירות שניה.

ומבואר במשנתנו, שכן הדין גם כשאמר, "הריני נזיר ויום אחד", או "הריני נזיר ושעה אחת", או "הריני נזיר אחת ומחצה", אף על פי שלא אמר את המילה "נזיר" פעם שניה, מאחר שסמך את המילה "נזיר" ל"יום" ול"שעה",

חלוקה לחלקים, אלא שאנו אומרים כן כדי להבין כמה היא ארוכה, אבל באמת הדרך היא יחידה אחת ארוכה, ואם כן, כשתולה בה הנזירות, הרי הוא כתולה הנזירות בדבר אחד, ואין לו אלא נזירות אחת. < וכשאמר הכתוב, ו"יָהִי עֶרְב וְיָהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד" (בראשית א' ה'), לא בא לומר, אחד הוא ומופרד מימים אחרים, ואם כן הימים מופרדים זה מזה, אלא בא לומר, שהיום אחד עם הלילה שלפניו לענין התאריך, אבל כל הימים נוגעים זה בזה בלא הפסק, והכל המשך אחד.

ורבא אמר, שבאמת האומר, "הריני נזיר מכאן ועד סוף העולם", קיבל עליו נזירות הרבה כמנין הימים שמכאן ועד סוף העולם, ומה ששנינו במשנתנו, שאינו נזיר אלא שלושים יום, אין זה אלא כשאמר בפירוש, שמקבל עליו נזירות אחת, שאומר, "הריני נזיר נזירות אחת מכאן ועד סוף העולם".

הריני נזיר מכאן ועד מקום פלוני

במשנה בדף ח' מבואר, שהאומר, "הריני נזיר מכאן ועד מקום פלוני", הרי הוא כאומר, "מקבל אני עליו נזירות כמנין הימים שיש ללכת מכאן ועד מקום פלוני". ולפיכך, אם יש ממקומו עד מקום פלוני מהלך של יותר משלושים יום, כגון ארבעים יום, או חמישים יום, הרי זה נזיר נזירות ארוכה של ארבעים יום או חמישים יום, ואם יש ממקומו עד מקום פלוני מהלך של פחות משלושים יום כגון עשרה ימים או עשרים יום הרי זה נזיר שלושים יום כדן מקבל עליו נזירות מועטת שאינו נזיר פחות משלושים יום.

ואמר רבא, שדין זה אמור, במי שהחזיק ללכת בדרך לאותו מקום, שכיון שהחזיק ללכת בדרך, מן הסתם קיבל עליו נזירות כשיעור מהלך הדרך, כדי להינצל מסכנות הדרך. אבל כשלא החזיק בדרך לאותו מקום, אינו נזיר אלא שלושים יום, שכן יש לפרש כוותו, הריני נזיר סתם נזירות, והיא קשה עליו וארוכה בעיניו, כמהלך שיש מכאן ועד מקום פלוני.

לכאורה דברים אלו כמות שהם, אינם כדברי רבא עצמו, אלא כשאר אמוראים, שהרי לדברי רבא עצמו, המקבל עליו נזירות "מכאן ועד סוף העולם", קיבל עליו נזירות הרבה. ולפי דברי רבא עצמו, צריך להעמיד הדינים הללו כשאומר "נזירות אחת", ובה יהיה החילוק הני"ל אמת, שאם לא החזיק בדרך, נזיר שלושים יום, ואם החזיק בדרך, קיבל נזירות אחת ארוכה כמשך ימי הדרך.

הריני נזיר כעפר הארץ וכשער הראש וכחול היס

האומר, "הריני נזיר כעפר הארץ", או "הריני נזיר כשער הראש", או "הריני נזיר כחול היס", הרי זה מקבל עליו נזירות הרבה, כמנין מה שאמר, ואם כן, יהיה נזיר כל ימי חייו, נזירות אחר נזירות, ובכל שלושים יום יביא קרבנות, ויגלח, להשלים נזירות של עכשיו, וחוזר ומונה נזירות נוספת.

לפי התירוץ הראשון בגמרא, הסיבה לכך שהתולה נזירותו בדברים אלו, קיבל עליו נזירות הרבה, משום שדווקא כשתולה נזירותו בדבר שיש לו קצבה, כגון מהלך שממקומו עד סוף העולם, מתוך שלא אמר המנין, חמש מאות שנה, ודאי לא נתכוון לנזירות הרבה, אלא לומר שהנזירות האחת שמקבל עליו, ארוכה בעיניו כך, אבל כשתולה נזירותו בדבר שאין לו קצבה, כגון "כעפר הארץ", אין לו דרך אחרת לומר זאת, ואם כן כוותו לקבל עליו נזירות

לדעת רבי עקיבא – אף על פי שלא מכר את הבור והדות, הדרך לבור והדות שייכת לקונה, שהמוכר מכר את הבית והשדה בעין יפה ולא שייר לעצמו את הדרך העוברת בהם לבורו ולדותו.

ולדעת חכמים – הדרך לבור והדות שייכת למוכר, שהמוכר מכר את הבית והשדה בעין רעה ושייר לעצמו דרך לבורו ודותו.

ויש אופן, שבו מודה רבי עקיבא, שהמוכר בית או שדה, משייר לעצמו את הדרך לבורו ודותו, אף על פי שלא אמר זאת בפירוש, והוא כשאומר 'בית זה אני מוכר לך חוץ מהבור והדות'. והטעם לכך, כי אמירת 'חוץ מהבור והדות' מיותרת היא, שהרי בלא שום תנאי, אין בור ודות בכלל מכירת הבית, והוספת תנאי זה, באה ללמד שמשירר לעצמו גם את הדרך.

דף ח'

"הריני נזיר כשער ראשי"

לדעת תנא קמא, האומר, "הריני נזיר כשער ראשי", או "הריני נזיר כעפר הארץ", או "הריני נזיר כחול היס", **קיבל עליו נזירות הרבה, כמנין הדברים שאמר**, ולפיכך יהא נזיר כל ימיו, נזירות של שלושים יום אחר נזירות של שלושים יום, ובכל שלושים יום מביא קרבנות ומגלח, כפי שנתבאר בדף ז'.

ורבי חולק על כך ואומר, שכל שאמר בלשון יחיד "הריני נזיר", **אין כאן אלא קבלה של נזירות אחת**, ומה שסיים "כשער ראשי" "כעפר הארץ" "כחול היס", רצונו לומר שאותה נזירות שמקבל עליו תהא ארוכה כך, והרי זה נזיר נזירות אחת ארוכה עד מותו, ואין לה הפסק, ואינו מגלח כלל. ורק כשאמר בלשון רבים, "הרי עלי נזירות כשער ראשי", או "כעפר הארץ", או "כחול היס", קיבל עליו נזירות הרבה כמנין הדברים שאמר.

דין האומר, "הריני נזיר מכאן עד מקום פלוני", נתבאר בעזה"י בדף ז'.

ספק נזירות

נחלקו חכמים בדין מי שאמר, "הריני נזיר אם יש בכרי הזה מאה כור", והלך ומצאו שנגב או אבד, ואין אנו יודעים כמה כור היו בו.

לדעת רבי שמעון, אדם מכניס עצמו לדבר שספיקו חמור מוודאו, ומאחר שיש לחוש שמא היו בכרי מאה כור ונתקיים התנאי, אף על פי שאין הדבר ודאי, **הרי זה נזיר מספק**.² שספק נזירות להחמיר.

הרי זה כמי שאמר, "הריני נזיר ונזיר יום אחד", או "הריני נזיר ונזיר שעה אחת", או "הריני נזיר ונזיר חצי נזירות"³, והרי זה נזיר שתי פעמים.

והוצרכו לשנות דין זה, בכל שלושת האופנים הנ"ל.

שאם היו שונים רק את האופן הראשון, "נזיר ויום אחד", היה מקום לומר, שדווקא באופן הזה הוא נזיר שתי פעמים, כי אין נזירות ליום אחד, ויום זה שהוסיף הוא לנזירות שניה. אבל האומר "נזיר ושעה אחת", די לנו שמאותה שעה יהיה נוסף לו יום אחד, ויהיה נזיר שלושים ואחד יום. ולפיכך שנו גם את האופן השני, ללמד, שגם האומר "נזיר ושעה אחת", קיבל עליו שתי נזירויות.

ואם היו שונים רק את האופן השני, "נזיר ושעה אחת", היה מקום לומר, מאחר שלא דקדק בדבריו, שכן אין נזירות לשעות, ואם כן לא התכוון לשעה ממש, אלא לזמן קצר, הרי כוונתו לנזירות מועטת של שלושים יום, ולכן הוא נזיר שתי פעמים, אבל כשאמר "נזיר אחת ומחצה", נתכוון לאחת ומחצה ממש, שהרי יכול להיות נזיר ארבעים וחמישה יום. ולפיכך שנו גם את האופן השלישי, ללמד, שגם האומר "נזיר אחת ומחצה", קיבל עליו שתי נזירויות.

"הריני נזיר שלושים יום ושעה אחת"

נתבאר, שהאומר "הריני נזיר ושעה אחת", הרי זה כמי שאמר "הריני נזיר ונזיר שעה אחת", וקיבל עליו שתי נזירויות והטעם לכך משום שסמך את המילה "נזיר" למילה "ושעה אחת".

אבל כשלא סמך "נזיר" ל"שעה אחת", אלא אמר "הריני נזיר שלושים יום ושעה אחת", אינו נחשב כמי שאמר "הריני נזיר שלושים יום ונזיר שעה אחת", אלא **קיבל עליו נזירות אחת של שלושים יום ושעה אחת, ומאחר שאין נזירות לשעות, מחמת השעה הנוספת, קיבל עליו נזירות ליום אחד נוסף, והרי זה נזיר שלושים ואחד יום.**

וכן הדין אם אמר, "הריני נזיר שלושים יום אחד", מאחר שריחק את המילה "נזיר" מהמילה "אחד", לא הוסיף נזירות שניה, אלא האריך הנזירות ביום אחד, והרי זה נזיר שלושים ואחד יום.

ואמר רב שלפי דעת רבי עקיבא, הדורש ייתור לשון, [כפי שיתבאר בעזה"י], **אם אמר**, "הריני נזיר שלושים יום ויום אחד", **מאחר שהאריך בלשונו לומר "יום" שתי פעמים, יש לומר שכונתו להיות נזיר יום נוסף בפני עצמו, ואין זו נזירות של שלושים ואחד יום, אלא שתי נזירויות זו אחר זו.**

המוכר בית ושדה למי שייכת הדרך לבורו ודותו ששם

המוכר לחבירו בית או שדה, שיש בהם בור או דות², אף על פי שכתב בשטר המכירה עומקם ורומם, הבור והדות אינם מכורים עם הבית והשדה, אלא נשארים הם ביד המוכר, [אלא אם כן מכרם בפירוש].

² ואמנם אינו נזיר בוודאי אלא ספק נזיר. ולקמן מפרש תקנתא שקודם שיתחיל למנות ימי נזירותו יאמר, אם היו בו מאה כור, והריני נזיר מדבורי הראשון, הנה אשלים נדרי, ואביא קרבנותיו, ואם לא היו בו מאה כור, ואם כן בדבורי הראשון לא היה בו ממש, הריני נודר בניזיר מעכשיו, ויהיה נזיר שלשים יום, ויביא קרבנותיו, ואין כאן חולין בעזרה, כי הוא נזיר שלשים, או מכח דיבור הראשון, או מכח דיבור השני. [] ואם תאמר אם כן מאי ספקו חמור מודאי, הרי הוא נפטר בניזירות אחת ובקרבן אחד כאילו בודאי היו בו מאה כור. ויש לומר דיכול לבא לידי חומרא, כגון

³ שלא היה יכול לקרב תיבת "נזיר" יותר אצל מחצה, שלא היה יכול לומר "הריני נזיר ומחצה", דלא משמע מידי על מה מחצה, על כן אמר נזיר אחת ומחצה, וחשוב כאילו פירש "נזיר ומחצה" פירוש חצי נזירות. [תוס'].
² בור בחפירה ודות בבנין.

ולדעת רבי יהודה, אין אדם מכניס עצמו לדבר שספיקו חמור מוודאו, וכל שיש להסתפק אם היו בכרי מאה כור ונתקיים תנאו או לא, **אינו נזיר**. שספק נזירות להקל.

הריני נזיר מלא הבית או מלא הקופה

היו לפניו בית ריק או קופה [=ארגז] ריקה, ואמר, "הריני נזיר מלא הבית" או "מלא הקופה", בודקים אותו למה נתכוון.

אם אמר נתכוונתי לקבל נזירות אחת, ואמרתי שהיא גדולה עלי מלא הבית או מלא הקופה, **הרי זה נזיר נזירות אחת של שלושים יום**.

ואם אמר סתם נזרתי, כפי שיובנו דבריי, **רואים את הקופה כאילו היא מלאה גרגירי חרדל, והרי זה נזיר כל ימיו**, [כדן האומר "הריני נזיר כשער ראשי". ולדעת תנא קמא, קיבל עליו נזירות הרבה, כמנין גרגירי החרדל, והרי זה נזיר כל ימיו, נזירות אחר נזירות, כל אחת של שלושים יום. ולדעת רבי, קיבל עליו נזירות אחת ארוכה, כמנין גרגירי החרדל, והרי זה נזיר כל ימיו נזירות אחת ארוכה].

לדברי חזקיה, **דין זה אינו כדברי הכל**, אלא **כדעת רבי שמעון, האומר, שאדם מכניס עצמו לדבר שספיקו חמור מוודאו**, שספק נזירות להחמיר, ולפיכך, כשאמר "מלא הבית" או "מלא הקופה", יש להחמיר עליו, לומר, מלא הבית והקופה גרגירי חרדל, וקיבל עליו נזירות הרבה. **אבל לדעת רבי יהודה, אין אדם מכניס עצמו לדבר שספיקו חמור מוודאו**, שספק נזירות להקל, ולפיכך כשאמר "מלא הבית" או "מלא הקופה", **יש להקל עליו, לומר, מלא הבית והקופה קישואים ודלועים**, או אפילו **מלא הבית והקופה בצק, שהוא דבר אחד הממלא הכל, ואין כאן אלא נזירות אחת**.

ולדברי רבי יוחנן, **הדין הזה הוא גם כדעת רבי יהודה, שכן דווקא במקום שיש להסתפק אם חלה עליו נזירות כלל או לא, אמר רבי יהודה, שמשפך לא חלה, אבל כאן ממה נפשך חלה עליו נזירות, והספק הוא רק אם חלה עליו נזירות אחת כמלא בית בצק, או נזירות ארוכה כמלא בית גרגירי חרדל, ובאופן הזה, מאחר שממה נפשך הנזירות חלה, לא אמר רבי יהודה להקל עליו, לומר שחלה באופן הקל יותר, כי אין מה שיפקיע אותה ממנו, ומחמת הספק הוא נזיר כל ימיו**.

וביארנו, שלפי דברי רבי יוחנן, דעת רבי יהודה **כדעת רבי, שהאומר "הריני נזיר מלא הבית גרגירי חרדל", קיבל נזירות אחת ארוכה**, ואם כן, כשיש להסתפק אם קיבל עליו כמלא בית בצק או כמלא בית חרדל, הספק הוא אם

אם נטמא קודם שהתנה, והשתא הוי ספק נזיר טמא, ואין לו תקנה, דלא יוכל להביא אשם טמא על הספק, שמא לא היו בו מאה כור, וקא מייתי חולין בעזרה, ואסור בין ובתגלחת לעולם, דשמא נזיר הוא, ואינו יכול לפטור מנזירותו, אם לא בהבאת אשם טומאה, וזה אין בא על התנאי, אבל נטמא אחר שהתנה אז הוה ודאי נזיר טמא, ומייתי אשם טומאה, והדר משלים נזירותו. [תוס'].

^א ואם תאמר, והא לעיל גבי "מכאן ועד סוף העולם" פריך לחומרא. ויש לומר, דהתם לא ידע שום צד דמצוי למימר לקולא בלישנא דמכאן עד סוף העולם, ולפום ריהטא משמע דנזירות קבל עליה מכאן ועד סוף העולם, ולכך פריך לחומרא ממשמעות לשונו, אבל הכא קא סלקא דעתך, דאין אדם מכניס עצמו לדבר דספקו חמור מוודאי, שעל ידי ספק יהיה חמור לו מאילו קבל עליו נזירות ודאי, כמו שאם בבירור לחרדל נתכוין מונה נזירות אחר נזירות לעולם, ומגלח בין כל אחת ואחת, ומביא קרבן, והשתא דאיכא לספוקי, [דלקישואין או] לבצק נתכוין, משיגלח פעם אחת שוב לא יחול עד שיביא קרבן, וקרבן אינו יכול להביא. דשמא לבצק נתכוין לחד נזירות, וקמייתי חולין בעזרה. [תוס'].

קיבל נזירות אחת של שלושים יום, או נזירות אחת ארוכה, ומאחר שבוודאי חלה עליו הנזירות, אינה פוקעת ממנו, והרי הוא נזיר כל ימיו. **אבל** אם היתה דעתו **כדעת חכמים, שהאומר "הריני נזיר מלא הבית גרגירי חרדל", קיבל נזירות הרבה של שלושים יום**, כשיש להסתפק אם קיבל עליו כמלא בית בצק או כמלא בית חרדל, הספק הוא אם קיבל עליו נזירות אחת של שלושים יום, או נזירות הרבה של שלושים יום, ואם כן **ממה נפשך בסוף שלושים תמה נזירות אחת**, ויוכל לגלח, ומעתה **הספק הוא אם יש לו להיות נזיר פעמים נוספות, ובאופן הזה היה אומר רבי יהודה, שמשפך לא חלה עליו נזירות נוספת**.

הריני נזיר כמנין ימות החמה

לדעת תנא קמא, האומר, "הריני נזיר כמנין ימות החמה", קיבל עליו נזירות הרבה, כמנין ימות החמה כלומר 365 נזירות, ולפיכך יהא נזיר 365 פעמים, נזירות של שלושים יום אחר נזירות של שלושים יום, **ובכל שלושים יום מביא קרבנות ומגלח**. וכמו כן האומר "הריני נזיר כמנין ימות הלבנה" קיבל עליו נזירות הרבה כמנין זה.

ורבי חולק על כך ואומר, שכל שאמר בלשון יחיד "הריני נזיר", **אין כאן אלא קבלה של נזירות אחת**, ומה שסיים "כמנין ימות החמה", [או "כמנין ימות הלבנה"], רצונו לומר, שאותה נזירות שמקבל עליו תהא **ארוכה** כך, והרי זה נזיר נזירות אחת ארוכה של 365 יום.

והנה אף שדעת רבי יהודה כדעת רבי, שהאומר, "הריני נזיר מלא הבית", קיבל עליו נזירות אחת ארוכה, ולא נזירות הרבה, כפי שנתבאר לעיל. [=סבר לה כוותיה בחדא]. כשאומר "כמנין", דעת רבי יהודה כדעת חכמים, [=ופליג עליה בחדא], שאף על פי שאמר "הריני נזיר", מאחר שסיים "כמנין ימות החמה", **כוונתו לקבל נזירות הרבה, כמנין ימות החמה, והרי זה נזיר 365 פעמים, נזירות אחר נזירות, ואמר רבי יהודה, שמעשה ארע שנדר אדם כן, וכיון שהשלים מות. [י"מ שהראיה לכך שדעת רבי יהודה כדברי חכמים, ממה שתפס בדבריו לשון "השלמה", שמשמע השלים כל נזירות שקיבל עליו. וי"מ שהראיה לכך שדעת רבי יהודה כדברי חכמים, מתוך כך שאמר דבריו כדי לסייע לדבריהם].**

וכן יש ללמוד מהברייתא, שלדעת רבי יהודה, האומר "הריני נזיר מנין הילקטי קיץ", הם ערימות שעושים מתאנים לייבשם, והן מרובות, או "הריני נזיר מנין שבילי שמיטה", שהם רבים, שכן בשמיטה אין השדות זרועות, ומרבים בהם השבילים, מאחר שאמר "מנין", קיבל עליו נזירות הרבה, כמנין הילקטי קיץ, וכמנין שבילי שמיטה.

"הריני נזיר כל ימי חיי"

האומר "הריני נזיר כל ימי חיי", או "הריני נזיר עולם", מאחר שתלה נזירותו בדבר שאין לו קצבה, הרי הוא כאומר "הריני נזיר לעולם", והוא **נזיר עולם כאבשלום, שכשהכביד שערו הוא מיקל בתער ומביא קרבנות**.

לקבלת העלון בדוא"ל בחינם:
bekitsur1@gmail.com

לע"נ מרת אלישבע שולביץ ע"ה בת הר"ר יעקב אליהו ושרה שיבלחט"א
לע"נ הר"ר אריה דוד הכהן פינק ז"ל בן הר"ר משה מאיר ז"ל

גיליון 44 ח
מסכת נזיר ב' - ח'

קירות [=טריגון], או בעל חמש קירות [=פונטיגון], אינם מטמאים בנגעים.

"הריני נזיר אלף שנה"

האומר "הריני נזיר מאה שנה" או "הריני נזיר אלף שנים", מאחר שקצב את נזירותו, אף על פי שקיבל עליו זמן ארוך מאד, אין זה נזיר עולם, אלא נזיר רגיל שקיבל נזירות ארוכה, ואינו מגלח ולא מיקל שערו עד יום מותו.

סליק פרק כל כנויי

שלושים לשונות של נדרים ונזירות שבפרשה

לשונות של קבלת נזירויות מרובה

האומר "הריני נזיר ואחת", קיבל עליו שתי נזירויות, והרי זה נזיר שתי פעמים.

האומר "הריני נזיר ואחת ועוד", קיבל עליו שלוש נזירויות, והרי זה נזיר שלוש פעמים.

האומר "הריני נזיר ואחת ועוד ושוב", קיבל עליו ארבע נזירויות, והרי זה נזיר ארבע פעמים. ואמנם היה מקום לומר, שכשאמר "ושוב", נתכוון שיהיה נזיר שוב ככל מה שכבר אמר, ויהיה נזיר שש פעמים. ומכל מקום אין לומר כן, ואין כוונתו אלא לתוספת של נזירות רביעית בלבד.

מונה נזירות בלשון יוונית

סומכוס שנה את האופנים הבאים, שמקבל עליו נזירות ומוסיף מספר בלשון יוונית, שבכך הוא מקבל עליו נזירויות כמספר שאמר^א.

האומר "הריני נזיר הן" – קיבל עליו נזירות אחת ש"הן" ביוונית הוא אחת.

האומר "הריני נזיר דיגון" – קיבל עליו שתי נזירויות ש"דיגון" ביוונית הוא שתיים.

האומר "הריני נזיר טריגון" – קיבל עליו שלוש נזירויות ש"טריגון" ביוונית הוא שלוש.

האומר "הריני נזיר טטרגון" – קיבל עליו ארבע נזירויות ש"טטרגון" ביוונית הוא ארבע.

האומר "הריני נזיר פונטיגון" – קיבל עליו חמש נזירויות ש"פונטיגון" ביוונית הוא חמש.

בית המטמא בנגעים

בפרשת נגעי בתים נאמר שתי פעמים "קירות" בלשון רבים, "והנה הנגע בקירות הבית" (ויקרא י"ד ל"ז) "והנה פשה הנגע בקירות הבית" (ויקרא י"ד ל"ט), ומכאן למדו חכמים, שאין מטמא בנגעים אלא בית שיש בו ארבע קירות^ב, הוא הנקרא טטריגון. אבל בית עגול או בעל שתי קירות [=דיגון], או בעל שלוש

^א ואשמועינו דבכל לשון יכול אדם לקבל עליו נזירות. [רש"י]. וקשה דמאי קא משמע לן, דאם אמר הריני נזיר שתי נזירות דהוא חייב שתי נזירות, הא פשיטא, מה לי לשון עברי ומה לי לשון יווני מה לי לשון לעז. ויש לומר דאם אינו יודע מהו לשון דיגון טריגון, ואמר הריני נזיר דיגון טריגון, ואינו משמע בלשון הקדש כמו דיגון שתיים כ"ו, דהאי הוי לשון לעז, והא קא משמע לן דהוי כלשון חכמים, וחייב אם אמר דיגון שתי נזירות, וכי האי גוונא אמרינן, הריני נזיק נזיח פזיח, איכא דאמרי לשון נכרים הכי, ואיכא דאמרי לשון שבדו חכמים להיות נזיר בו. [תוס' במסכת בבא בתרא].

^ב לשון התוס' ארבע זוויות.

בקי צור

לקבלת העלון בדוא"ל בחינם: bekitsur1@gmail.com

לע"נ מרת אלישבע שולביץ ע"ה בת הר"ר יעקב אליהו ושרה שיבלחט"א לע"נ הר"ר אריה דוד הכהן פינק ז"ל בן הר"ר משה מאיר ז"ל

גיליון ח 44
מסכת נזיר ב' - ח'

תוכן עניינים

דף ב'

- 1..... מסכת נזיר בסדר נשים
- 1..... כל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין
- 1..... מסכת נדרים בסדר נשים
- 1..... כינויי נזירות
- 1..... ידות נזירות
- 1..... סדר דיני משנתנו
- 2..... האומר "אהא"
- 2..... האומר "אהא נאה"
- 3..... האם הנזירות ראויה ונאה להיות נזיר

דף ג'

- 3..... האומר "הריני כזה"
- 3..... האומר "הריני מסלסל"
- 3..... האומר "הריני מכלכל"
- 3..... האומר "הרי עלי לשלח פרע"
- 4..... האומר "הרי עלי ציפורים"
- 5..... "ימין ו"שמאל" לשונות של שבועה הם
- 5..... המקבל עליו אחד מדיני נזירות
- 5..... הנזירות חלה על יין מצווה כיון הרשות

דף ד'

- 5..... שְׁכַר שנאסרו כהנים לשתות בבואם למקדש
- 6..... איסור על איסור בנזירות
- 6..... חיוב מלקות באכילת איסור של נזיר
- 6..... קבלת נזירות שמשון
- 6..... שלושה מיני נזירים ודיניהם
- 7..... המתפיס נדרו בבכור
- 7..... נְזִיר לְהִזְיֵר לָהּ
- 7..... אשם נזיר טמא שאכל ממנו שמעון הצדיק
- 7..... מנין שנטמא שמשון למתים
- 8..... נזיר עולם הכביד שערו מיקל בתער

דף ה'

- 8..... מרידת אבשלום בסוף ארבעים שנה
- 9..... סתם נזירות
- 9..... זמן תגלחת של סתם נזירות ושל נזירות שלושים יום

דפים ה'-ו'

- 10..... זמני תגלחת של נזיר שתי נזירות

דף ו'

- 10..... נזיר שנטמא בסוף נזירותו
- 12..... "עד מלאת הימים" זהו חודש

דף ז'

- 12..... נזירות גדולה ונזירות קטנה
- 12..... הריני נזיר מכאן ועד סוף העולם
- 13..... הריני נזיר מכאן ועד מקום פלוני
- 13..... הריני נזיר כעפר הארץ וכשער הראש וכחול היס
- 13..... סיכום ארבעה חילוקים לפי התירוץ הראשון
- 13..... "הריני נזיר ושעה אחת"
- 14..... "הריני נזיר שלושים יום ושעה אחת"
- 14..... המוכר בית ושדה למי שייכת הדרך לבורו וזותו ששם

דף ח'

- 14..... "הריני נזיר כשער ראשי"
- 14..... ספק נזירות
- 15..... הריני נזיר מלא הבית או מלא הקופה
- 15..... הריני נזיר כמנין ימות החמה
- 15..... "הריני נזיר כל ימי חיי"
- 16..... "הריני נזיר אלף שנה"
- 16..... לשונות של קבלת נזירות מרובה
- 16..... מונה נזירות בלשון יוונית
- 16..... בית המטמא בנגעים
- 16..... שלושים לשונות של נדרים ונזירות שבפרשה
- 16..... נדרים שבעל מפר **שגיאה! הסימניה אינה מוגדרת.**